בס"ד

עלון סגל ההוראה

סמסטר ב' - תשע"ט

עריכה

טלי פריד, ניצה דורי

גרפיקה ועיצוב

צליל פרנקו

הוצאה לאור

כתובת המכללה: רח' הים התיכון 7, קרית שמואל, חיפה 2640007

מען למכתבים: ת"ד 906, קרית שמואל, חיפה, 3100801

טלפון: 04-8780000, פקס: 04-8714445

Email: shaanan@shaanan.org

תוכן העניינים

דבר נשיא המכללה — **האחריות החברתית, הערבות ההדדית ועוז הרוח /** פרופי יחיאל פריש 4

דבר תורה — **חדש ימינו כקדם/** ד"ר ברוריה ארן 6

מבט אל המסלול — **סיכום סטודנטיות לקורס "הפרעות קשב"/** ד"ר ענבל קולושי מינסקר 9

תאטרון בובות מקוון ושילוב אומנויות בתקופת הקורונה/ ד"ר יעל ניאגו 10

למידה מרחוק/ עליזה בן שושן 19

שיתוף בעשייה ובשיח חינוכי פדגוגי — **כך סיימנו 3 שנות תיכון ובגרות 5 יחידות בלמידה מרחוק בלבד/** ד"ר יניב ביטון 21

יום השואה בצל הקורונה/ ד"ר נורית רונן 26

למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בסמסטר ב'/ ד"ר אורלי קריספל 29

על סימולציות מקוונות/ ד"ר מירב חמי 34

תובנות פדגוגיות מתקופת הקורונה/ הרב ד"ר שמעון רפורט 35

צילום עצמי של מעשה ההוראה מרחוק ומקרוב בשילוב שיח סקרני בהדרכה פדגוגית/ ד"ר רותי סגל 37

איך מטיילים בימי הקורונה?/ מאיר בן שחר 39

סיורים, כנסים וטקסים — **מבט החוצה בהוראת התנ"ך /** ד"ר יהודה טרופר 41

רגעים של נחת — **תכנית תגבור לסטודנטיות בתקופת הקורונה/** רחל שי 43

מבט להתפתחות אישית-מקצועית/ הסטודנטית פרנוס גברי 44

מבט לעשייתה של סטודנטית בשנת הסטאז'/ י.ש מנהלת בית הספר 45

"סיפורה של טיפה" - סרטון דיוקן עצמי בסיום הלימודים/ טליה כפרי 47

מבט לבית מדרש נשים 'אליה'/ אדוה בומנדיל הכהן 48

מפרי עטנו 51

עלי ספר 53

דבר אגודת הסטודנטים 55

מילת סיום 57

דבר
נשיא המכללה
פרופ' יחיאל פריש

האחריות החברתית, הערבות ההדדית ועוז הרוח

סגל יקר,

בכל הנוגע לגיבוש זהותו הלאומית של דור המחר, אנו עומדים היום, עם סיום שנת הלימודים, על מפתנה של השנה החולפת אך הפעם במבט לאחור. ישנם לקחים רבים וחשובים, שהפקנו במהלך סמסטר ב', אולם אני בוחר להתמקד השנה בשניים: הלקח הראשון הוא לקח האחדות החברתית והערבות ההדדית, הלקח השני הוא לקח עוז הרוח.

בסוף המאה ה- 19, כשהרעיון הציוני החל קורם עור וגידים, כתב הסופר אז"ר סיפור ילדים קל וקצר בעברית מנוקדת בשם "ילדי העברים". הסיפור, שנועד להחיות את העברית המתעוררת בפיות הילדים היהודים נוכח ראשית העליות ארצה, גולל את סיפורם של שני ילדים, יעקב ויאשה, תלמיד החדר ותלמיד הגימנסיה, בן הרב ובן המשכיל, הכורתים ביניהם ברית אמיצה, מתקוממים כל אחד נגד אביו ועולים ארצה, כדי להיפגש שוב בעבודה ב"ארץ הצבי".
לימים התגלגלה עלילת "ילדי העברים" אל הגותו של דוד בן גוריון, שכתב כי "את יעודה של המדינה אפשר להגדיר בשני פסוקים קצרים: א. קיבוץ גלויות ב. ואהבת לרעך כמוך". ומעניין קשר הגומלין שבין א' לב': הרי אם אנו מקבצים יחדיו גלויות שונות, סימן שרעך אינו כמוך. בדיוק כשם שהילד יעקב היה אחר לגמרי מהילד יאשה. איך בכל זאת תשרור האהבה? ואכן, אנו שומעים טענה מתגברת, לפיה אין אהבה.

לפי הטענה, החברה הישראלית משוסעת ומפולגת לשבטים שונים המתרחקים זה מזה, היות והמכנה המשותף להם הולך וצר. האומנם אין אנו מצליחים למלא את יעוד המדינה כפי שניסחו בן גוריון? עלינו להאיר את עיני הסטודנטים לכך שאין אמת בטענה ואנו דווקא כן מצליחים למלא אחר היעוד.

ראינו זאת בתקופת הקורונה, בתקופת הלמידה מרחוק כיצד הערבות ההדדית, האחריות והדאגה לזולת גברה על כל בידוד.
המחקרים מצביעים על רמות גבוהות מאד של לכידות חברתית ושביעות רצון המאפיינות את החברה הישראלית דווקא בתקופת הלמידה מרחוק.

על כן עלינו לשנן את סוד ההצלחה: הפניית מרב תשומת הלב אל הרוב המוחלט המאחד בינינו, תוך הכלה וכיבוד המעט המחלק בינינו. יעקב לא מוכרח להפוך ליאשה, ויאשה לא מוכרח להפוך ליעקב. ועדיין יחיו שניהם זה לצד זה בחברה הישראלית. אחדות ולא האחדה, כבוד ולא כפייה.
הלקח השני העולה בבירור עם סיום סמסטר ב' הוא לקח עוז הרוח, העשוי לסלול את הדרך לגדולות ונצורות. אותו עוז רוח שהפגנתם אתם והפגינו הסטודנטים שלנו לצלוח את הסמסטר הזה למרות כל הקשיים וההגבלות! ולצלוח אותו תוך חדוות עשייה!
שני הלקחים האלה פרטיים ונוגעים כל אחד לעצמו ולבניין אישיותו, כשם שהם ציבוריים ונוגעים כל אחד לעצמו ולמחויבויותיו החברתיות והאזרחיות.

עם סיום שנת הלימודים הכל כך מיוחדת הזו, אני מבקש להודות לכם על פועלכם החינוכי ולאחל לכם ימי חינוך טובים, פוריים ומלאי משמעות מרחוק ובעזרת השם גם בקרוב במהרה בימינו.

אוהבכם ומוקיריכם,
יחיאל

דבר תורה
ד"ר ברוריה ארן

חדש ימינו כקדם

בסיומה של מגילת איכה הנקראת בתשעה באב, בפסוק האחד לפני האחרון נאמר "הֲשִׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם" (איכה ה כא).
הבקשה העולה מפסוק זה היא לשוב אל הימים שהיו קודם החורבן, ימים של שקט, שלווה ובטחון. ימים ללא רעב וללא סבל. ימים שבהם עם ישראל ישב בארצו ועבד את ה' בבית מקדשו. להבנה זו של מילות הפסוק, העולה מפשט הכתוב, הצטרפו במהלך הדורות פירושים רבים המרחיבים את ימי ה"קדם" שאליהם מבקשים לשוב, שהרי דור דור ודורשיו.

במדרש "איכה רבה" לפסוקנו (איכה רבה ה) נזכרים ימי "קדם" אחדים ובהם ימי נח, ימי משה וימי שלמה. ההצעה הראשונה במדרש וגם המוכרת מכולן היא הבקשה לשוב לימי האדם הראשון. הבסיס להצעה זו היא הלשון "קדם" המבטאת ימים קדומים, ואין ימים קדומים יותר מימי גן העדן בראשית הבריאה. לכך מצטרפת העובדה שגן העדן שבו הושמו האיש והאשה נקרא "מקדם" כבר בבראשית ב ח: "וַיִּטַּע ה'... גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר". אמנם, את המילה "מקדם" ניתן להבין כתיאור זמן - זמן הראשית הקדום, אך גם כתיאור מקום - "קדם" כצד מזרח, כפי שמפרש רש"י "במזרחו של עדן נטע את הגן".
השאלה העולה מדברי המדרש היא מה היה בימי גן העדן, שאליהם מבקשים לשוב?
יש שאמרו שגן העדן נתפס כמקום השלם, השקט והשלו, שבו חי האדם ללא חטא וללא עונש, שהרי האיש והאשה גורשו ממנו אחרי שאכלו שניהם מפרי עץ הדעת טוב ורע. על כך רבו השואלים, האמנם רוצים אנו לחזור לימים שבהם טרם נפקחו עינינו וידענו להבחין בין טוב לרע? מבין הפרשנות והדרשנות לאורך הדורות, חביבה במיוחד היא ההצעה לשוב לימים שבהם היו האיש והאישה שווים, הימים שבהם אחד לא משל ושלט על האחר. כך גם ניתן להבין את השמחה בברכה השישית מ"שבע הברכות" הנאמרות תחת החופה ובה מברכים את הזוג הצעיר "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". אל השמחה על השותפות והאהבה הזוגית והשוויונית נבקש לשוב.

בדורנו זכינו גם לחידוש בהבנת הפסוק, חידוש שהשמיעו רבים, ולא ברור מה מקורו. החידוש מבקש להתמקד במילה "חַדֵּשׁ". לא כתוב בפסוק 'השב ימינו כקדם' שמשמעו לחזור בדיוק לאותם הימים שהיו בעבר. הפועל "חדש" מלמד אותנו שעלינו לבקש לחזור לטוב שהיה לנו, אך לחדש בתוכו ולשנות את מה שטוב וראוי לשנות. לכן, בכל דור צריך לשאוף לשוב אל העבר, אבל גם לחדש בתוכו ולהתאימו לחיי הדור העכשווי ולאתגריו.

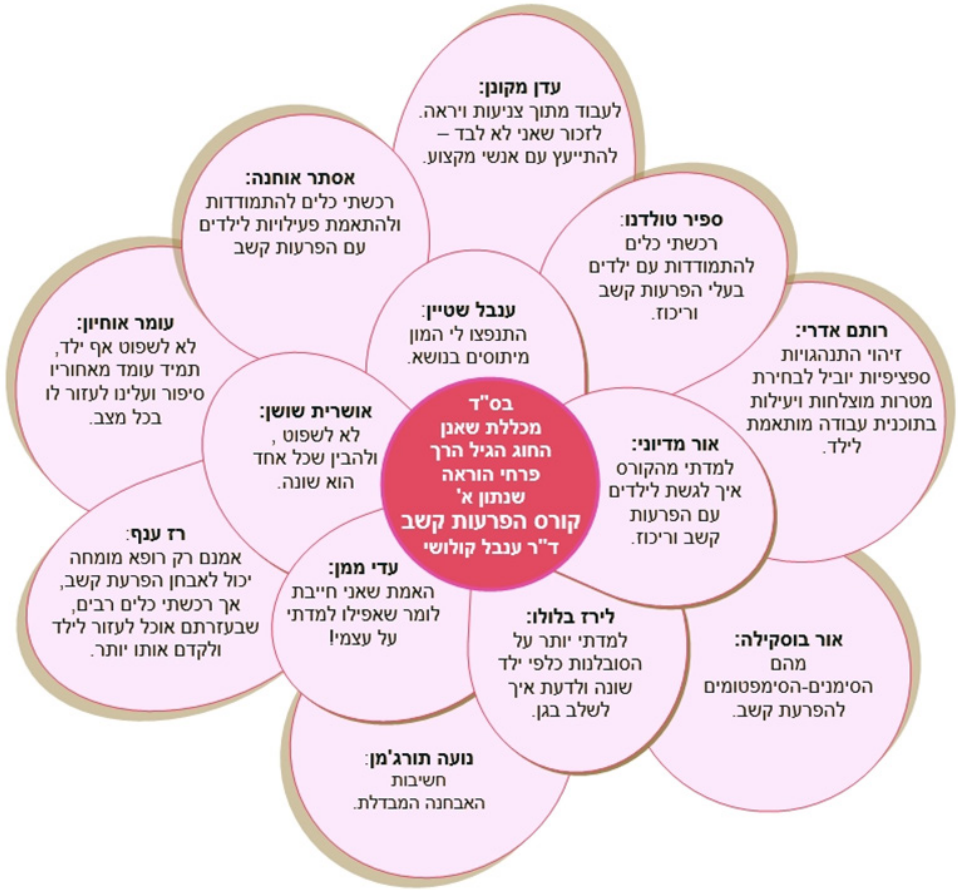
בימים אלה, שבהם אנו מתפללים שתוסר המגפה מעלינו ונשוב לחיות בבריאות ובמפגשים חיים פנים אל פנים, נבקש לחדש ימינו כקדם, לימים שלפני מחלת הקורונה, אך לבקשה לחזרה לעבר יתלווה גם חידוש התואם להווה. וכל אחד ואחת יתאים את החידוש המתאים לו והנכון לו. גם בתחום עבודה ההוראה אין ספק שהלמידה החיה והקשר האישי מעניק ללמידה עוצמות ומעלה את המלמדים והלומדים מעלה מעלה.
עם זאת, ההזדמנות להעביר חלק מהאחריות בלמידה ללומדים עצמם וההבנה שטוב וחשוב להטיל על הלומדים מגוון של משימות עצמאיות, יתרמו לכולנו ויביאו להתחדשות ולהתקדמות בלמידה משמעותית, בשמחה ובאהבה.

מבט
אל המסלול

סיכום סטודנטיות לקורס "הפרעות קשב"

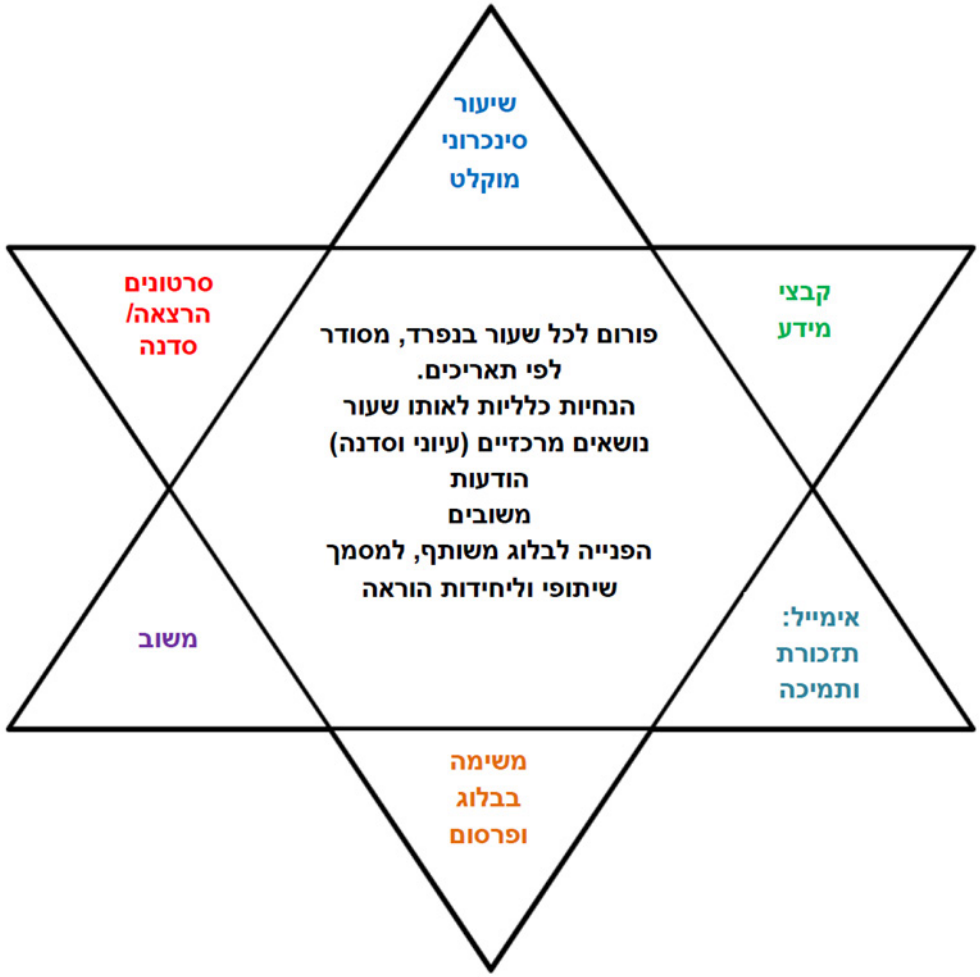
ד"ר ענבל קולושי מינסקי

הפרעת קשב והיפראקטיביות (ADHD) היא אחת ההפרעות הנפוצות בשנות הילדות.
האיתור והתחלת הטיפול, מוקדם ככל האפשר, בילדים עם קשיי קשב וריכוז מגבירים את יעילות ההתערבות.
נוסף לכך, בעקבות חוק השילוב יותר ילדים עם קשיי קשב חמורים משולבים במערכת החינוך הרגילה.
מטרת הקורס היא להרחיב ולהעמיק את הידע של הגננות אודות מהן הפרעות קשב, מהם הקריטריונים (התנאים) ומהם הסימפטומים (המאפיינים) של הילדים עם קשיי הקשב והריכוז בגן הילדים מבחינה התנהגותית, חשיבתית ותחושתית.
הסטודנטיות בשנתון א' בנו שאלון הערכת קשב וריכוז עבור תלמיד/ה שבחרו מגיל גן ועד תיכון. מתוך השאלון שמולא על-ידי הגננת או המורה, תצפית, היכרות אישית ואף ראיון עם ההורים ועם התלמיד/ה (עד כמה שניתן היה), הסטודנטיות כתבו פרופיל תלמיד/ה.
פרופיל התלמיד/ה כלל הסתכלות הוליסטית במגוון תחומי חיים, תוך התמקדות והעמקה במרכיבי הפרעת הקשב: קשב, ריכוז, היפראקטיביות ואימפולסיביות.
בכל תחום חיים התבקשו הסטודנטיות לאתר ולכתוב נקודות חוזק לצורך העצמה בטיפול בצד נקודות לחיזוק לצורך קידום התלמיד/ה.
מתוך המידע שנכתב ותואר בפרופיל הסטודנטיות בנו תוכנית מותאמת או פעילות שתסייע לתלמיד/ה להתמודד עם קשיי הקשב והריכוז בסביבת הלמידה שלו/ה.
אני גאה בבנות שנתון א' על ההתגייסות ללמידה בקורס ולהתמקצעות. מרבית השיעורים הועברו בלמידה מרחוק ולא היה להן פשוט להתמודד עם דרישות הקורס בשנתן הראשונה במכללה. למרות ועל אף האתגרים, בעזרת ליווי אישי הן הגיעו לתוצרים מרשימים ומרגשים.
תקוותי היא שהן תיקחנה את שלמדו מלוא החופן לשטח ההוראה.
בשיעור האחרון כל אחת כתבה משפטי סיכום.
הדברים המרגשים שכתבו יצרו פרח המסמל את פרח ההוראה היפה שהן.

תאטרון בובות מקוון ושילוב אומנויות בתקופת הקורונה במסלול גיל הרך ובמסלול חנ"מ

ד"ר יעל ניאזו

סמסטר ב' תש"פ נלמד כולו בצל מגפת הקורונה.
ההוראה והלמידה בקורסים תאטרון בובות בגן הילדים ושילוב אומנויות בחינוך המיוחד נהפכה למקוונת. המחשבה הראשונה שעלתה - **כיצד אפשר ללמד בדרך מקוונת קורסים שיש בהם מרכיבים עיקריים של עבודה סדנאית?**

בזכות תמיכה של מומחים בטכנולוגיה של החינוך, הסמסטר הפך להיות מאתגר, מעניין ואף מוצלח מעבר לכל הציפיות. ימים ולילות עמלתי לבנות קורסים מקוונים, שיתאימו לצורכי הסטודנטיות תוך שמירה על סטנדרטיים אקדמיים גבוהים. הבית הפך לאולפן הקלטות, לחדר תקשורת, לסדנת אומן, לחדר ספריה ומשאבים לצורך סריקות של חומרים אקדמיים ומה לא....

מודל 'Moodle' (כך אני מכנה אותו) שעיצבתי ללמידה מרחוק נולד מתוך המציאות החדשה. המודל מציג בתמציתיות את המרכיבים שסייעו לי לקיים למידה מקוונת מיטבית בקורסים שלי, למידה סינכרונית וא-סינכרונית. דרך זו שילבה מגוון רחב של אמצעים א-סינכרוניים ששימשו בסיס להוראה וללמידה הסינכרונית.

הסטודנטיות במסלולי ההכשרה של הגיל הרך והחינוך המיוחד וכן, המשתלמות בלימודי ההמשך שיתפו פעולה להפליא. הן גילו עניין וסקרנות, נחשפו בדרך חווייתית לידע תאורטי, מקצועי ופרקטי. הן הצליחו להתנסות בפעילות חינוכית-אומנותית ולשתף את התוצרים שלהן באמצעים טכנולוגיים שעמדו לרשותנו באתר הקורס (בלוג, פורום, מסמך משותף, יחידות הוראה, הודעות ומשובים) ובאמצעות הפלטפורמה - "זום".

אביא שתי דוגמאות לתוצרי העשייה המבורכת בקורסים:

האחת - סטודנטיות שנה א' שנחשפו לדרכי הפעלה מגוונות בתאטרון בובות. לצד קריאת מאמרים המלמדים על כוחו של תאטרון הבובות בעבודה עם ילדים, הן התנסו בהכנת בובות תאטרון במגוון סוגים, יצרו תפאורה, פיתחו חשיבה יצירתית ואף גילו מוטיבציה רבה להפיק הצגות תאטרון בובות לסיפורים כמו: דירה להשכיר, החיפושית שנולדה בלי נקודות, איילת מטיילת, איה פלוטו ועוד שירים לגיל הרך. חלק מההצגות הופקו כסרטונים ואף הועלו על ידי הסטודנטיות לרשת. זו היתה עבורן חוויה אסתטית שנעשתה באמצעים מצומצמים שעמדו לרשותן במהלך תקופת הקורונה.

אשמח להתרשם מחוויית הלמידה המקוונת
שלהן מתוך הדברים שכתבו...

תודה רבה שחסמת אותנו לכל אופן הכנת הבובות. אני אישית מאוד נהניתי. אני מחליפה עננות בשנים ויש לי המון שימושים בהם. אין ספק שכל מהלך הלמידה מרחוק אתשר אותי מאוד, איך אוכל להכין שלא בכיתה ויש לציין שארגישה שהצלחתי בנוסף שכל שיעור חיכיתי להכין את הבובה שלי. הקורס מאוד תורם ומפתח את היצירתיות.

תמיד הייתי בן אדם לא כל כך יצירתי אך לעלא ספק ברוחת לי דרך הקורס לבטא את עצמי (גם מרחוק) בדורה הכי אמיתית וטובה שיש! ברוחת לי להבין שבשביל ליצור לא חייב לקנות דברים אלא אפשר ליצור גם דברים מהממים מדברים שיש לי בבית בדורה הכי אותנטית שיש.

אני רוצה לשתף ולומר שבעכותך הכרתי דברים,
שלא ידעתי שקיימים בי.

את ברוחת לי להכיר את התאטרון בובות מאבט שונה שיותר מהנה יותר כיף ויותר יצירתי.אני לא ידעתי שך הקורס הזה שאני יכולה להיות כבאת יצירתית.
תודה רבה של השבדה ושל כל התמיכה.

חייבת לציין כל בסם אחרי השיעור הייתי יבר מכינה בשמחה את הבובות שלמדנו שליהם, מכינה ומשתבת את המשפחה שלי בתוכר שיצרתי. אני מאוד אוהבת ליצור דברים במיוחד בובות. את נתת לנו המון רעיונות, כל הסוגי בובות שלמדנו שליהם- לא ידעתי שאני אוכל באמת לעשות את כולם אבל אחרי ההסברים שלך תמיד הצלחתי. יבא לי כבר כמה שנים לסבר לבובות בובות שלי הקטנות סיפור הקשור לבאמת שיצרתי באחד מן השיעורים- הן מאוד נהנו!

החיפושית שנולדה בלי נקודות על פי מאיה פרייס
מציגות: רותם אדרי, הילה שדה ואסתר אוחנה

https://youtu.be/mYSlQYgvg_c

דירה להשכיר על פי לאה גולדברג
מציגות: ענבל שטיין ועדן מקונן
https://youtu.be/AhbAP0XXYvo

המחשת שיר "שלושה דגים"
מציגות: ספיר טולדנו ונועה תורג'מן
https://youtu.be/VTuOwb7YfF8

"הבית של מיץ פטל עמד בקצה החורשה:
היו לו וילונות צהובים,
חלונות ירוקים ותריסים אדומים.

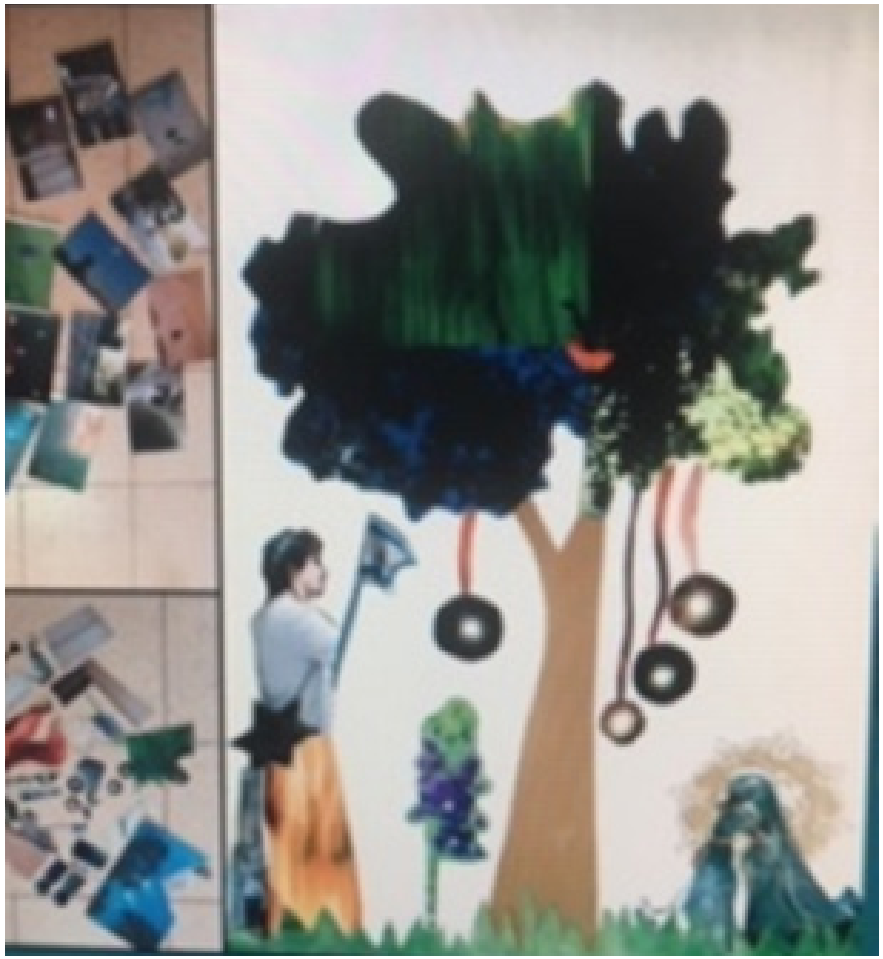
החיות בחורשה שאלו:
'מי הוא מיץ פטל?'
אבל אף חיה לא ידעה..."

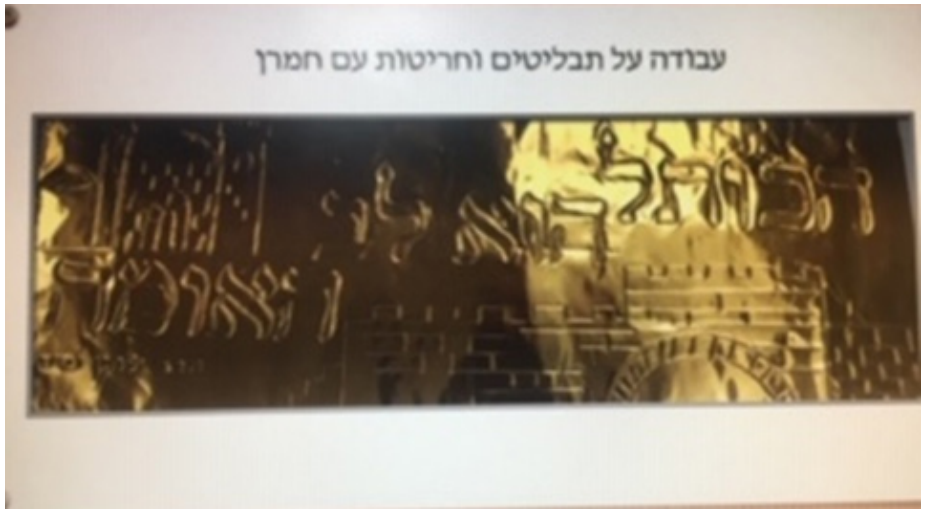
מיץ פטל על פי חיה שנהב
מציגות: אור מדיוני ועדי ממן
https://youtu.be/98wcxJR6e6U

דוגמה שנייה - היא מקורסי אומנויות שונים בחינוך המיוחד שבהם למדו סטודנטיות שנה א' בהכשרה ומורות וגננות בלימודי ההמשך. הן התמקדו בשילוב פעילות אומנותית כאמצעי להבעה, ליצירה, ללמידה ולשיקום בעבודה עם אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים. הן נחשפו למגוון דרכי פעולה וטכניקות באומנויות, התנסו בתכנון ויישום של פעילות אומנותית-יצירתית בהקשר לפרקטיקה בחינוך המיוחד. כל זאת תוך הדגשת התובנות העולות מהספרות המחקרית והמקצועית העוסקת בשילוב האומנויות בחינוך המיוחד.

הסטודנטיות תארו את חוויות הלמידה שלהן מהלמידה המקוונת בקורס כך:

"כהי פעם ראשונה שלי בקורס מסוג זה ולכן בהתחלה אושי אותי זה הפשיר הן בפן הטיוני והן בפן המעשי. ראשית, שתי לב שהשקעת רבות שבורנו, הסטודנטיות, בהשלמת התכנים- ויזאו/ תמונות/ מצגות/ קישורים) למודל כדי שבאמת נפיק את המירב מקורס זה למרות היותנו בביתנו ולא במכללה. החכמתי רבות מתכני הקורס ומאופן הפברתך בנושם ובסבלנות. רציתי באמת להודות לך על המידע הרב שהנקת לי. בו פעם ראשונה שנחשפתי לכמות כזו גדולה של חומר... מעניין ומרתק!!! ואני חושבת שדווקא דרך הלימוד המקוון נכיון לשוב יותר שפע של מידע בכמות ההשקעה שנרחת בהשלמת התכנים למודל."

"אין ספק שלמידה של סדנת אומנות מרחוק, היא חוויה מאתגרת. אני אוהבת חסרתי את החוויה המשותפת שבשייה ואת הלמידה יחד. ובכל זאת, כאחת שאוהב מחוברת לתחום האומנות, נהנתי להתנסות וליצור. אהבתי את מגוון השיעורים, ודווקא בימים בהם היינו סיורים בבתים, היה לי די קשן ליצור, ולהתנסות במבחר טכניקות חדשות ומהנות. דרך הסבודה של "למידה מרחוק", בה היה שילוב של למידה סינכרונית ואו-סינכרונית היה מצויין. החלק הסיוני, שנתן מידע מרוכז של חשיבות הטכניקות היה ברור ושם הדרישות היו הוגנות וטובות. אוהבת מאוד נהניתי לאתגר אותי באורישמי... שם היצירה של הפרחים הובילה אותי לחיפושים ברשת, וחשבה אותי למגוון טכניקות, אשר בחלקן השתמשתי כאשר חצרנו לעסוק בשן בקסופות..."

תודה רבה והלוואי שנצליח להמשיך ליצור ולייצר אומנויות מגוונות כל הקשן."

"הקורס תרם לי רבות בתקופה מאתגרת מאוד, הצלחת להסביר שיעורים מאתגרים ומעוררי דימיון ומוטיבציה רבה, כל שיעור למדתי משהו חדש ומוד משהו נפתח בתוכי. האומץ ליצור ולצאת מ"הקופסא" הדבוק שם את תלמידי ושם את צוות המורים בכפר הנוער בו לימדתי השנה. הרשתי שבתוך השאיות שלך הדבקת אותי בשאיות מחשבתית ואני הדבקתי את תלמידי, כל שיעור היה חוויה מצימה וכל יצירה היתה שבורי סוד חווית הצלחה שלכה והתסמה והסימה. הרשתי איך אני מציפה להסביר שיעורים בבית ספרי בצורה אחרת הסצתי לשלם מוסיקה, יצירה שחיברתי לנושא השיעור והסיקר לשוסר לתלמידי לכתוב ולהביע את השיעורים שלך, מהמקוסיות והרשישות שלך לכן הרשתי מרוחקת הרשתי את הביחד ונהנתי ונתראתי רבות מכל שיעור ושיעור."

"ראשית, אפתח בהרכת תודה שנקית חמה ולבבית על כל רגע ורגע בו הקצאת שבור התפתחותנו בקורס, מחשבה, רציון, אכפתיות, אמפטיה טיבוי והכלה. הלימודים האקדמיים סוחפים ומאתגרים כך שפעמים רבי מוצאים את הצמן והמקום באמת להתחבר רגע לפעולתנו הפנימי. את הקורס הזה אני מציירה כמתנה כפולה בו את עם לומדת על שמך ועם לומדת מה לתת ואיך ומה ללמד. הטיפוק והשימוש באומנויות פתח אבלי בכל פעם מחדש חלון לפעולות נוספים על פריחה ושייה אשר האירו את דרכי האישיות והחינוכיות. נהנתי מכל רגע ורגע בקורס, למדתי המון והשרתי את שמי באובדות מפרים ומושלים וכן למדתי בכל פעם מחדש שהמקום בו מתקיים החיבור בין השכל לרגש לה בדיוק בשימוש באומנות.

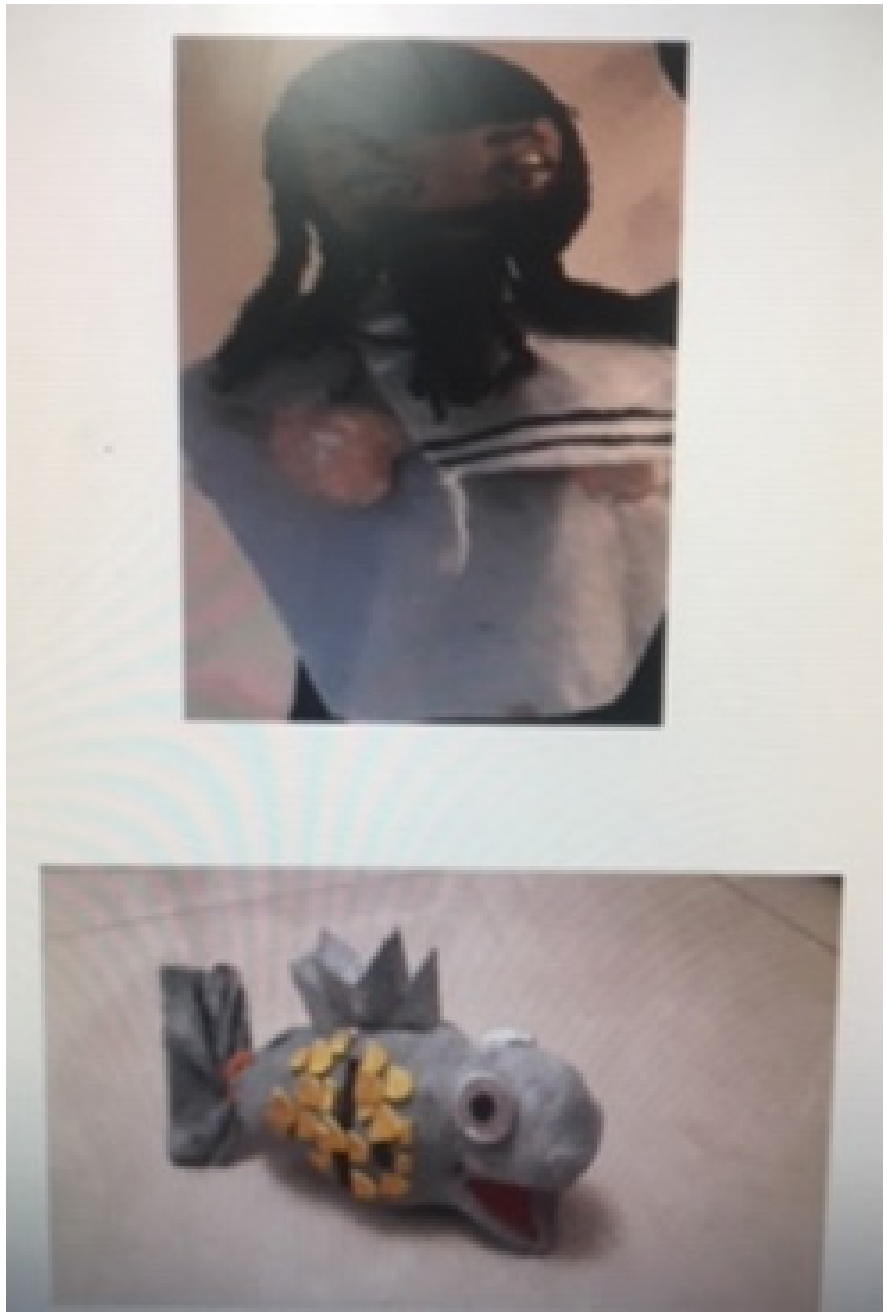
היום אני מובטת את שמי נמשכת מאוד ומרנית לפועלם האומנותי שסביבי מן היצירות השלומות בהריאה ושל ליצירותיהם של בני האדם הצעירים ביותר כמה רגש נמרח ויובא עם שלי הדף מעבר לשבס הבוהק בעיניים. אני חושבת שעל מנת להשריש למידה משמעותית באדם, יש למחוך שמעביר לאות להיות כמי שחי את דרך החיים אותה הוא מפקף בשמו וכן אני הרגשתי לאורך כל הדרך איך דמותך השלווה, המכילה והמניפה כל אחת את מן המקום האישי שלה בכלו אומנות רק מתוך ליקה להרגות לכל אחת את הדרך המתאימה לה ושית לאות שבורנו. של לה המקום להודות ולהוקיר של השייה הברוכה וכן של הלמידה החשובה מחברותי, שותפותי לקורס אשר כל אחת מהן השירה ותרמה לי אישית. אני מברכת כל אחת ואחת בהצלחה בדרכיכן הברוכה בדרך לשייה מושלה.

אותשמש מאוד."

בנימה אישית, למדתי והשכלתי שאותן סטודנטיות שהציבו את הלימודים האקדמיים שלהן כמטרה - הן אלה שבסופו של דבר הצליחו להתמיד ולהשקיע, אפילו שהאמצעים שעמדו לרשותן היו דלים והלמידה התרחשה מרחוק ובתנאים של קושי וחוסר וודאות כפי שחווינו כולנו בתקופה האחרונה. אותן סטודנטיות שדבקו במטרתן ללמוד, להשכיל ולהתפתח - הצליחו להפיק הנאה וסיפוק מהמאמץ שעשו.

"לעולם ילמד האדם, ואחר-כך ייהנה"

תודה על סמסטר מאתגר, פורה ומוצלח,
יעל

למידה מרחוק

עליזה בן שושן

בשגרת השנה האקדמאית אנו מורגלים ללמידה מסוימת. הקורסים שאותם אני מלמדת מאופיינים בלמידה מגוונת בתוך כתה או מחוצה לה. השיעורים כוללים למידה פרונטלית לצד סדנאות בקבוצות קטנות או בזוגות. לעיתים משתלבים חלקים של מטלות אישיות.
נגיף הקורונה הביא עלינו אתגר יוצא דופן שלא הורגלנו אליו:
הלמידה מרחוק.

האתגר הוליד מבחינתי הרבה מאד סימני שאלה. האם כל קורס שאותו אני מלמדת מתאים ללמידה מסוג זה? מה יהיה עם הלמידה בסדנה? למידת עמיתות? ביטוי אישי?

בשלב זה של השנה אוכל לסכם ולומר באופן ברור שהצלחתי ללמוד תוך כדי תנועה. עצם הלמידה הזו הולידה את הצורך בגמישות בתכנון, באופן ההוראה ובאמצעיה. את הגמישות אקח איתי כתובנה משמעותית בהוראה. גם כשפועלים לפי הסילבוס ותכני הלימוד יש מקום לגמישות ולהתאמה לצרכים המשתנים.

יחד עם זאת הנחיות משרד הבריאות גרמו לריחוק וזה מה שהוליד מבחינתי את הצורך בחיבורים. את הצורך למצוא דרכים להתקרב. הלמידה הפרסונלית היא אחת הדרכים- הקפדתי להקיף את כל הסטודנטיות באמצעות שיחות טלפון אישיות. בכדי ליצור קשר אישי, להבין כיצד הסטודנטית מתמודדת וכיצד ניתן לסייע. מפגשים בזום בקבוצות קטנות סייעו ליצור קשר יותר אינטימי וקרוב עם כל אחת מהסטודנטיות, שיתופים ולמידת עמיתות. בשיעורים שהתקיימו במודל הצעתי לסטודנטיות מטלות שונות שכוללות אפשרות בחירה ונגיעה אישית. מרגש היה לקרוא את המטלות המגוונות שהוגשו על ידי הסטודנטיות. לגלות כיצד כל סטודנטית מוצאת חיבורים אישיים ודרכי ביטוי אישיות בהתאמה לעקרונות הלמידה.
גולת הכותרת של התקופה היה החיבור המשמעותי שלי בקורס "יוצרים מבראשית" עם המיזם של ד"ר ענת עין גדי: הקמת תערוכה וירטואלית לזכרה של אמה. הסטודנטיות בקורס עברו תהליך מרגש ואישי כשנתבקשו לבחור סיפור או דמות מקראית שמעוררים בהן רגש מיוחד. כל סטודנטית ביטאה באופן אמנותי וייחודי את הרגש המלווה והרעיון שביקשה להעלות. התוצרים כללו ביטוי בצבע שמן על קנבס, פיסול בחימר, כתיבת שיר, ניגון, ועוד. היצירתיות באה לידי ביטוי באופן מיוחד.

בעיניי, התערוכה, בראש ובראשונה יצרה חיבור משמעותי של הסטודנטית עם עצמה. ההתכתבות של הסטודנטית עם עצמה באמצעות האמוציות המתעוררות בסיפור המקראי שבחרה. בנוסף לכך, חיבור בין קורסים והתגייסות ליוזמה מבורכת, חיבור לדבר מצווה של העלאה בקודש לעילוי נשמת.
חיבור בימים של ריחוק.

שיתוף בעשייה
ובשיח חינוכי פדגוגי:
דרכי למידה ייחודיות
בלמידה מרחוק

כך סיימנו 3 שנות תיכון ובגרות 5 יחידות – בלמידה מרחוק בלבד

ד"ר יניב ביטון

התקופה האחרונה החזירה אותי כמה שנים לאחור, כשבשנת 2016 זכיתי להיות המורה הראשון שסיים מחזור של 3 שנות הוראה מרחוק בתיכון הווירטואלי, כולל הכנה לבגרויות במתמטיקה 5 יחידות.

התיכון הווירטואלי הוקם בשיתוף פעולה של משרד החינוך, קרן טראמפ והמרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח) ופועל במודל ייחודי בעולם, המבוסס על תפיסת החדשנות המערערת, שמשבשת סטטוס קוו שקיים בתחום מסוים (Disruptive Innovation). הוא נותן מענה לתלמידים בפריפריה שבתי הספר שלהם לא מלמדים מתמטיקה, פיזיקה ואזרחות, בהיקף של 5 יחידות לימוד. המודל הייחודי של התיכון הווירטואלי פועל בגישת ה־Fully Online, המאפשרת ללמוד מקצועות אלה לבגרות מורחבת ללא תלות בזמן או במקום, וכך מקדמת מתן הזדמנות שווה וסגירת פערים באוכלוסייה.

מודל הלמידה בתיכון הווירטואלי כולל שלושה רכיבים מרכזיים:

1. שיעורים סינכרוניים עם מורה מוביל בתחום, בכיתה וירטואלית המונה כ־30 תלמידים מחמישה עד שמונה בתי ספר שונים ברחבי המדינה, בהיקף של כ־3 עד 6 שעות בשבוע, בהתאם לשכבת הגיל ולמקצוע הנלמד.
2. למידה בקבוצות קטנות של תלמידים במסגרת חונכות וירטואלית עם סטודנט הלומד את התחום והוכשר לתרגול תלמידים מרחוק.
3. למידה א-סינכרונית באמצעות משימות מתוקשבות, מבדקים ומבחנים, הניתנים לניטור ולבדיקה, כדי לתת מענה לתלמידים ולשונות התלמידים.

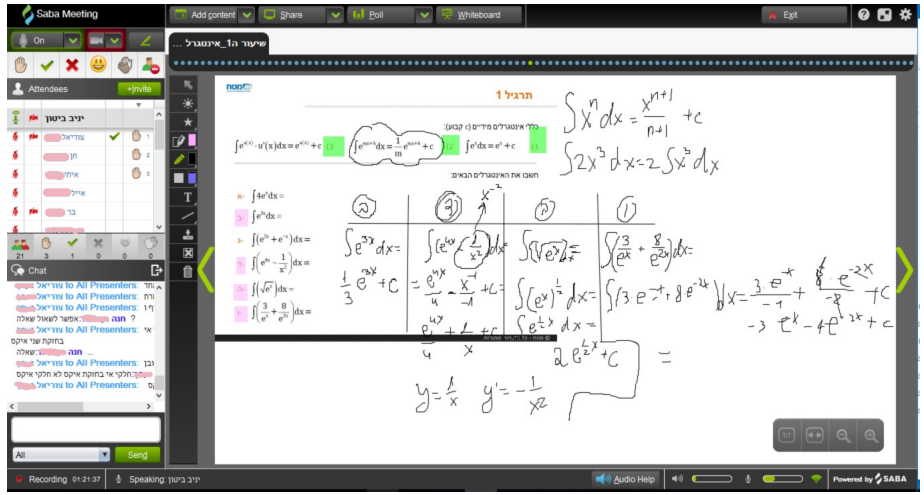
כיום, בתקופת הקורונה, כשכולנו הפכנו למורים וירטואליים, החלטתי לשתף אתכם במספר אירועים שחוויתי כמורה בתיכון הווירטואלי, המהווים דוגמה לתובנות שגיבשתי יחד עם קהילת המורים וצוות הניהול של התיכון במטח, על תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה בתיכון הווירטואלי.

כאיש חינוך, אני מאמין שאנו צריכים לזמן לתלמידים תהליכים הכוללים למידה מרחוק ולא רק ב"זמן קורונה". מדובר בכישורים הנדרשים כיום לכל בוגר מערכת החינוך.

אירוע 1: להרגיש כמו תמנון

הדימוי הטוב ביותר לתיאור תחושותיי בשיעור הווירטואלי הראשון הוא של תמנון. שמתי לב שעלי לראות במקביל מי מהתלמידים מצביע, מי כותב לי בצ׳אט ואם תלמיד כותב, האם כתב לכלל הכיתה או רק אלי, ואז עלי להחזיר לו תשובה. עלי להקפיד על כתיבה ברורה, להעביר שקפים ולזכור שלפני הכל, אני מלמד מתמטיקה וחשוב שאהיה מרוכז. אני זוכר שקמתי מהשיעור הראשון כאילו סיימתי לרוץ מרתון (אף שלא זזתי מהכיסא).

האתגר: ללמוד את ״הזירה״ ולהכיר את היכולות של הכלים הטכנולוגיים העומדים לרשותך (הלוח החלק, המצגת, הצ׳אט, אמצעי החיווי, אופציות הכתיבה ועוד), כדי שהשיעור הסינכרוני יהיה פעיל ואיכותי ויקדם את ההבנה של התלמידים.

הכיתה הווירטואלית

אירוע 2: מידת ההתמדה ומשמעת עצמית בלמידה

בסיום שנת הלימודים תשע״ו, קיבלתי מכתב מרגש מתלמיד שסיים 3 שנות תיכון איתי בתיכון הווירטואלי: ״תודה שעזרת לי להצליח ב־5 יחידות במתמטיקה ולקבל ציון טוב, אבל מעבר לכך, תודה שעזרת לי לפתח בעצמי את מידת ההתמדה, את הדבקות במשימה ובנוסף לכך פתחת לי צוהר לשיטת למידה חדשה ושונה ונתת לי בה חוויה טובה ונוחה מאוד״.

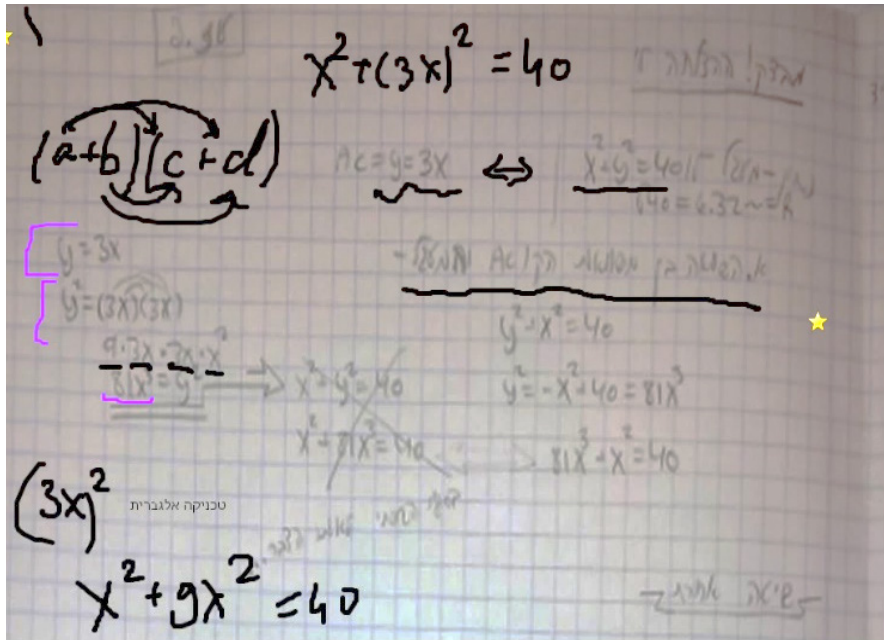
תלמיד נוסף כתב כי התיכון עזר לו לפתח את המשמעת העצמית שלו: ״מבחינה לימודית, התיכון הווירטואלי הוא לא פעם ׳האתגר הווירטואלי׳. כשבכיתה רגילה משעמם, אין מנוס מלשנס מותניים ולהשתדל להישאר בעניינים, אך אם הקשב שלך זולג למקומות אחרים בשיעור וירטואלי, אין דבר שיעצור אותך מלגלוש באינטרנט או סתם לאבד ריכוז. עד מהרה אתה מבין שבתיכון הווירטואלי ה׳שוטר׳ היחיד הוא אתה, והמשמעת העצמית שלך היא היחידה שתכריע את מידת ההצלחה או אי ההצלחה שלך בלימודים״.

האתגר: להבין שגם התלמידים מפתחים יכולות הנדרשות לתהליך למידה מסוג זה ושיש לזמן שיח רפלקטיבי על התהליך שהם עוברים כלומדים במהלך הלמידה.

אירוע 3: איך מגיעים למחברת שנמצאת במרחק של יותר מ־100 ק"מ ממך?

לא פעם אנו נתקלים בהוראה (וירטואלית או לא), בפער גדול בין היכולת של התלמיד להסביר פתרון לשאלה ובין היכולת שלו להעלות את הפתרון על הכתב. לכן, יש חשיבות רבה לצפייה של המורה והמתרגל או הסטודנט בפתרון התלמידים במחברות במהלך השיעור. בשיעור וירטואלי הדבר נראה חסר סיכוי. האם אפשר להגיע למחברת של תלמיד הנמצאת לעיתים במרחק של יותר מ־100 ק"מ ממך? כדי להתגבר על המרחק, ביקשתי מתלמידים לפתור שאלה, כשהראשון שמסיים מצלם את הפתרון ושולח אלי למייל. מיד לאחר קבלת הפתרון, אני יכול לשתף את כלל התלמידים במסך שלי, שבו מוצג הפתרון ולהדגיש נקודות לשימור ונקודות לשיפור בפתרון, תוך סימון על גבי תשובתו.

האתגר: להבין שהשיעור הסינכרוני מאפשר אינטראקציות מורכבות ומגוונות עם התלמידים. הוא אינו "חד־כיווני", כי אם רב כיווני ודיאלוגי.

פתרון של תלמיד עם דגשים (בשחור) על הפתרון

אירוע 4: הראו לי שהבנתם

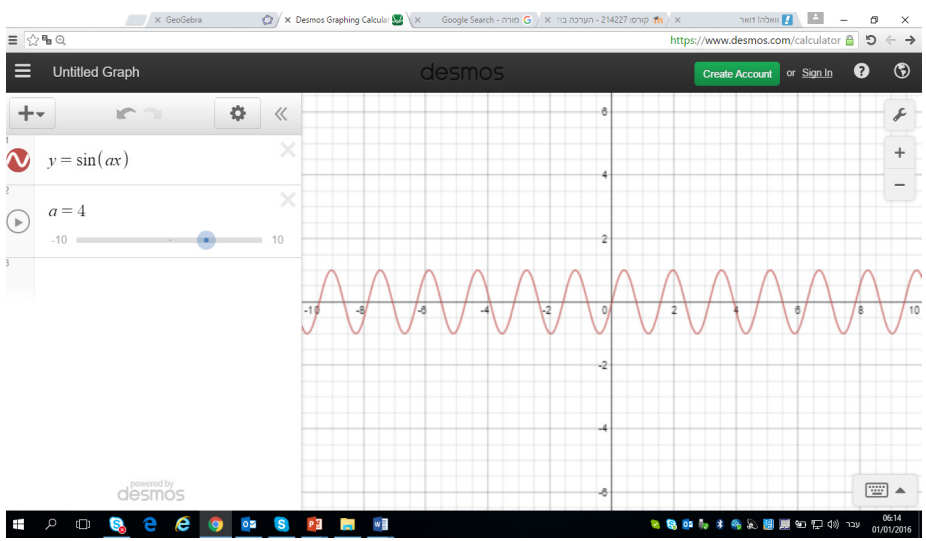
אחת מההזדמנויות שהכיתה הסינכרונית מאפשרת, היא לבקש מתלמיד להפעיל מצלמה או לשתף במסך. את שתי האפשרויות הללו אני מנצל בעיקר עבור המחשות שקשה לי להראות דרך המסך. למשל, איך מראים ישרים מצטלבים דרך המסך? מהם המצבים ההדדיים בין ישר למישור? תלמידים מפעילים את המצלמה ומראים בעזרת עפרונות ודפים את כל המצבים ההדדיים במרחב.

תלמיד ממחיש את המצבים ההדדיים בין ישר למישור

במהלך השיעורים ניצלתי את ההזדמנות שלכל תלמיד יש מחשב. בשיעורים של פנים אל פנים לעיתים כדי להגיע לכיתת מחשבים יש צורך בהיערכות לא פשוטה ולכן בד"כ, אם כבר נעשות הדגמות, הן נעשות בעיקר על ידי המורה (בעזרת מחשב ומקרן). הישיבה מול מחשב מאפשרת לדרוש מכל תלמיד לבצע חקר במעבדה דינמית ולחקור תופעות שונות, ליצור הכללות ולשתף את כל הכיתה על ידי שיתוף מסך. תחשבו כמה ממוקדת מטרה ומחדדת מחשבה ההזדמנות לתת לתלמידים לגלות בעצמם את הטרנספורמציות הטריגונומטריות ולתת להם בשיעור את הבמה לשתף בהשערותיהם את כלל תלמידי הכיתה. בפונקציות אני אוהב את תוכנת ה־DESMOS המאפשרת כתיבה מהירה ובקלות רבה.

האתגר: להעשיר את מרחב הלמידה הקיים בעזרת אמצעים פיזיים נוספים הקיימים בסביבה (הדגמות, ניסויים ועוד)

אירוע 5: רגע שבו חשבתי שאני מדמיין

ערב לפני השיעור אני בדרך כלל נכנס לסביבת התיכון ופותח כיתה סינכרונית לשיעור שלמחרת. לילה אחד, נכנסתי בשעה 00:00 למערכת כדי להעלות את המצגת ובטעות לחצתי על "כיתת העמיתים" (אזור ללמידה שיתופית עם חברים). שמעתי שם דיבורים ומיד חשבתי שנכנסתי בטעות להקלטה, אך לא כך. "וואו, יניב ער בשעה כזו", שמעתי את אחד התלמידים. "הוא בטח בא לבדוק אם הרמנו כיסאות". שמחתי לראות שם תלמידות מהצפון המתרגלות את החומר יחד עם תלמידים מהמרכז.

אירוע 6: רגע של הערכה אחרת

כמה מהתלמידים שלכם באמת בודקים את המבחן שאתם מחזירים להם אחרי שבועיים ולומדים מהטעויות שלהם? בלמידה בכלל ומרחוק בפרט אין אפשרות לשבת עם כל תלמיד ותלמיד על המבחן המתוקן. לכן, כדי לאפשר לתלמידיי להפיק את מרב היכולת ללמוד על שגיאותיהם, על תפיסות שגויות, על דרכים שונות לפתרון ועוד, שילבתי הערכה חלופית הכוללת הערכת עמיתים והערכה עצמית.

בהערכת עמיתים התלמידים התבקשו לבדוק שאלות של חבריהם ולספר: איזה ציון בין 0-100 היו נותנים על פתרון שאלה X? מהם השיקולים במתן הציון? במהלך הבדיקה נחשפו התלמידים לדרכי פתרון השונות מדרכי הפתרון שלהם. החשיפה לדרכים שונות אילצה את התלמידים לקרוא את התרגיל בצורה מעמיקה, כדי להבין את דרך הפתרון ולהעריך אותו.

בנוסף, שילבתי משימות הערכה עצמית. יום לאחר המבחן שלחתי לתלמידים את דף הבחינה שלהם (היות שהכל סרוק ושמור במערכת, הדבר מתבצע בקלות) ללא הערכתי. בנוסף, פרסמתי להם מחוון ובו קריטריונים שעל פיהם העריכו את מבחנם.

האתגר: למידה מרחוק מזמנת עבורנו חשיבה מחודשת על תהליכי הערכה מעצבים ומסכמים.

אירוע 7: הרגע שבו הרגשתי מיותר בכיתה

אני זוכר שבוע שבו היו לי המון בעיות באינטרנט וניתוקים, שהוציאו אותי מהשיעורים. כמורה, יש לי אפשרות להגדיר במערכת את אחד התלמידים כמורה נוסף בשיעור וכך הוא שולט במערכת בדיוק כמוני. ביקשתי מאחת התלמידות להחליף אותי במקרה שאתנתק, עד שאשוב.

כשחזרתי לכיתה, הופתעתי מהשיח המתמטי המדהים שניהלה התלמידה עם הכיתה. הם דנו בתפיסה שגויה שהעלה אחד התלמידים. היה לי קשה להתערב ולהפסיק את השיח. מצד אחד, הרגשתי מיותר. נראה שהם יכולים להסתדר בעצמם. מצד שני, שמחתי שהצלחתי להוביל אותם לחשיבה ביקורתית וללמידת עמיתים. נתתי לתלמידה לסיים והמשכתי עד לניתוק הבא.

האתגר: להעצים את התלמידים גם בלמידה מרחוק ולאפשר הזדמנויות להוראת עמיתים.

אירוע 8: רגשות בתיכון וירטואלי?

אסיים את המאמר בשיתוף האירוע הבא, ללא כל מילה נוספת - בדיוק כפי שקרה לי לאחר האירוע, כשסגרתי את המיקרופון ולא הצלחתי לדבר מרוב התרגשות. באחת מהרצאותיי, שבה נכח שר החינוך מר נפתלי בנט, הצגתי את עצמי וציינתי שאני מורה בתיכון הווירטואלי. כבוד השר שאל: "האם יש גם רגש מאחורי המסך?" השבתי לו עם הסיפור הבא:
במהלך חופשת הקיץ, באוגוסט, התגעגעתי לתלמידיי. ביקשתי מהם לגשת לחדר האישי שלהם (תודות לחופשה) ולשתף בחפץ אישי מתוך חדרם. אחת התלמידות פתחה את המצלמה והראתה כי בחדרה מונח סטטוסקופ. מיד נשאלה: "מה עושה סטטוסקופ בחדרך?" התלמידה ציינה כי חפץ זה מזכיר לה את חלומה להיות רופאה ולכן היא משקיעה ב-5 יחידות לימוד במתמטיקה. מיד התפתח שיח בין התלמידים על מקצועות והשכר שלהם, בין היתר על מקצוע הרפואה ושכרם הנמוך של הרופאים. התלמידה הפתיעה כי החלום נובע מתוך צורך רגשי: אביה נפטר בלי שיכלה לבוא לעזרתו. חלומה נובע מהשאיפה לעזור לאנשים. שקט של רגשות השתרר בכיתה.

האתגר:
לזכור, גם בלמידה מרחוק, שיש חשיבות למעטפת הרגשית המוענקת לכל תלמיד ומהווה בסיס להתקדמות ולעמידה בקשיים.

יום השואה והגבורה בצל הקורונה

פ"כ נורית רון

מכללת שאנן בצל הקורונה, מבנה ללא סטודנטים, הכל עבר לחדרים וירטואליים.
אני דור שני לשורדי השואה, לא יכולתי לעבור על יום זה מבלי להעביר מסר של לזכור ולעולם לא לשכוח...

מידי שנה אני מנסה לתרום בפעילויות שונות במכללה או בבתי הספר בהן נמצאות סטודנטיות שלנו העוסקות בשימור זיכרון השואה.
השנה הייתה אמורה להגיע למכללה שורדת שואה בת 96 ולספר את סיפורה לסטודנטים. אבל אפילו בזום לא יכולנו להביאה, אין לה אפשרות להפעיל בעצמה טכנולוגיות מתקדמות.

החלטתי לפתוח מפגש בחדר זום "זיכרון בסלון" לסגל ולסטודנטים במכללת שאנן. ערב יום השואה, ספרתי את סיפורה של אימי בהתרגשות גדולה מאוד. מצרפת תגובות של סטודנטיות ומרצים שהשתתפו:

וואו נורית!!!!! איזה סיפור!!!! איזו צמרמורת... [הקטע שיכרת שליו עם השריקה של האוחים (צוימך וואחיה) בבית חולים... עללאו אילים... כה אמא תפס אותי] מאוד מרגש. ושומעים שהיית מאוד קשורה לפוד שלך מורלך כ"ל.

נורית עשית מעשה חשוב לציכרון השואה שבור הדור הבא של מחנכי העתיד. ובשיקר הצלחת ליצור בהן חיבור אישי ורצון להמשיך ולשמר.

תודה רבה רבה לך נורית, על השיתוף והכנות.

סיפרת והמחשת. לשמוע אותך מקריאה ולהבין שהאושה היא אוימך. מרגש אמא.

הקשבתי בדריכות אופילו שאמתי את הפדות בפעם השלישית האשיכי לשאר לצכור ולהעביר לפורות הבאים את הנעשה לעם היהודי.

למחרת בבקר תלמידים עסקו בתוכנית "ילדים יוצרים זיכרון" באמצעות הזום. התוכנית נבנה על ידי וע"י חברתי ראש מסלול יסודי, חנה יורב.
היו מספר גדול של כתות שעסקו בקריאה הסיפור "השריקה" ויצירה בעקבות הסיפור. הסיפור מספר על אימי שרה ז"ל וכיצד היא פגשה את אחיה מוריץ בתום המלחמה. הספר נכתב ע"י ענת עין גדי (מרצה במכללה) וקירה חברתה.
בבקר יום השואה והגבורה נפגשתי בחדר זום עם בוגרת שלנו לילך, מחנכת כתה ג' בי"ס החורש בזיכרון יעקב ותלמידיה. הקראתי לילדים את הסיפור "השריקה", השמעתי את "שריקת הקשר" כל פעם שהשריקה הוזכרה בסיפור. לאחר מכן הילדים המקסימים שאלו שאלות ולסיום הועלה בחדר הזום של הכתה לוח קיר שעליו הוצגו ציורים שתלמידי הכתה ציירו. קבלנו ספר קיר - "השריקה". מקסים.

הגיעה הצפירה ואני כבר הייתי בחדר זום אחר. טקס יום השואה של תלמידות כתות א ובי של בית הספר אהרון הרואה בנות ואני עם הבנות. כל הבנות הקטנטנות עמדו דום ליד המחשב, לפעמים היו 2 בנות (אחת בכתה א והשנייה בכתה ב). ברקע אמא מסייעת לילדות.

השתתפתי בטקס ובסיומו הקראתי את הסיפור השריקה. השלב המשמעותי והמרגש לבנות הצעירות היה כשאמרתי להן: "בנות אתן יודעות אני הבת של שרה מהסיפור השריקה".

צהרים והוואטסאפים החלו להגיע.
כלתי שגרה בקיבוץ בעמק חרוד שלחה תמונה. בתה של חברתה יושבת ומקשיבה לסיפור "השריקה" בחדר זום. האם הנרגשת מיד מדווחת לכלתי.

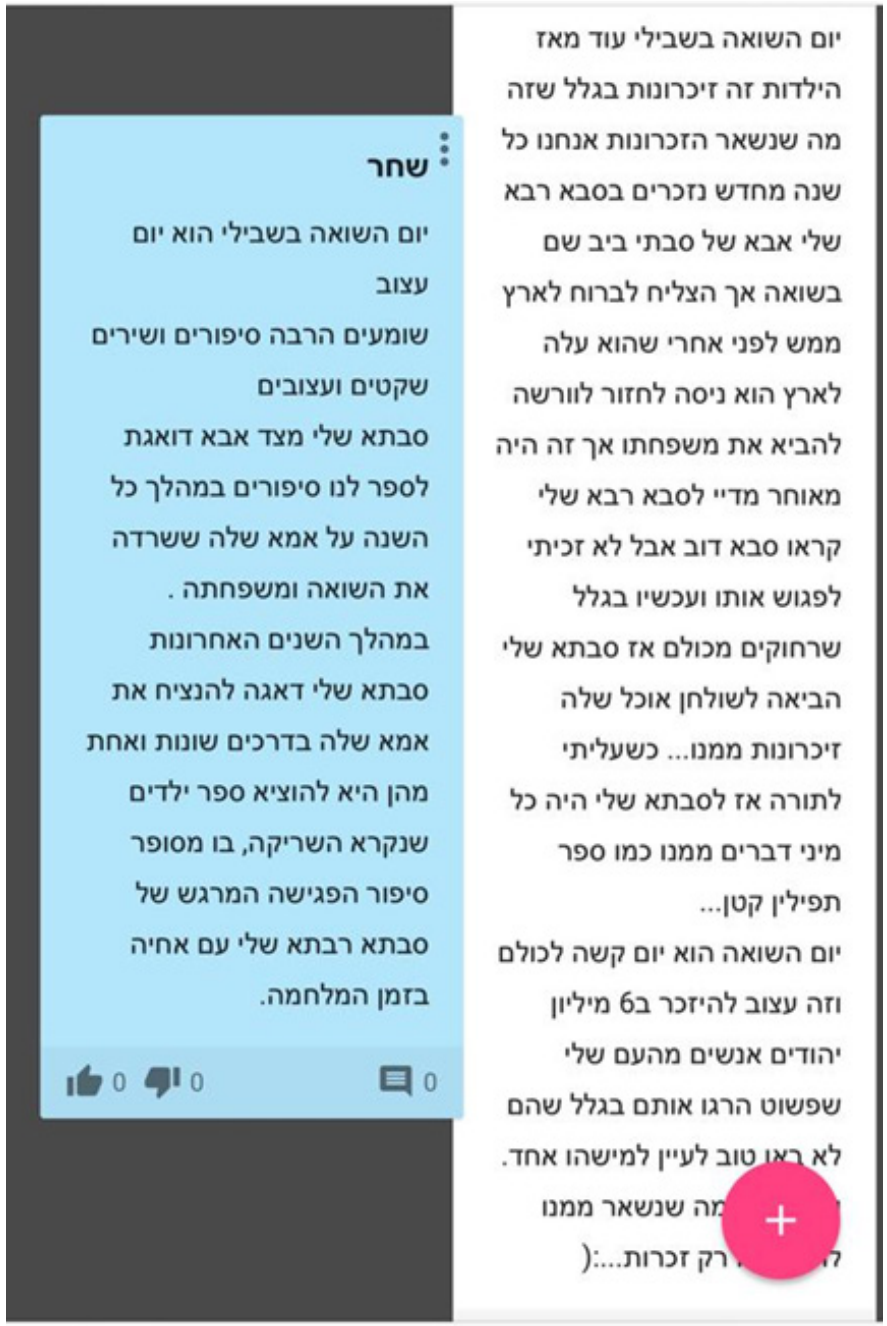

מחנכות כתות א' וב' מבית הספר עמק חרוד (בו לומדים נכדיי), בקשו שאשלח להן סרטון בו אני מצלמת את עצמי מספרת את הסיפור "השריקה". ביום השואה והגבורה כל ילדי כתות א' וב' בבית הספר שמעו אותי מספרת את סיפור "השריקה" בחדר זום. בעקבות הסיפור התלמידים ציירו בבית ציורים המתארים קטע משמעותי מהסיפור. התלמידים שלחו את הציורים שציירו לאתר הכתה. (אימי שרה ואחיה מוריץ - צוייר ע"י תלמידת כתה א')

בני אמר בהלצה שבעקבות הסיפור, ילדי העמק הצעירים "מתאמנים" בשריקת "שריקת הקשר" של סבתא שלו ומשפחתה.
תלמידי כתה ו' כתבו על הקיר הוירטואלי שהוצג בחדר זום מה יום השואה בשביל כל אחד.

שחר, נכדי צרף:

לפנות ערב לקראת סוף יום השואה נפגשתי בחדר זום, בזכרון בסלון עם חיילות חיל האוויר. למפגש הצטרפו גם בוגרות שלנו מנהלות גן (גאות ורונית).

לא האמנתי שדווקא ביום שאינני יכולה לצאת מביתי בגלל הקורונה, אפגוש כל כך הרבה אנשים וילדים צעירים ואעביר את סיפורה האישי של אימי, סיפור שואה וגבורה. סיפור שסופר למבוגרים בזכרון בסלון ולילדים בכתה הוירטואלית.... יום שואה קשה ומרגש אבל מלא עשייה משמעותית מאוד. בבקר יום רביעי בבקר הגיע זר פרחים מחיילות חיל האוויר שהשתתפו בזיכרון בסלון. מרגש מאוד.

השנה הצלחתי להעביר את המסר: לזכור ולעולם לא לשכוח.... להמוני אנשים, מבוגרים וילדים למרות הקורונה ואולי בזכות הקורונה. בשנים עברו יכולתי להגיע לקבוצה אחת או שתיים. חדר הזום הביא אותי להמוני בתים. מי ייתן וזיכרון השואה יעבור מדור לדור עד עולם.

למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד - סמסטר ב'

ד"ר אורלי קריספיו

מגפת הקורונה על כל השלכותיה הציבה בפני כולנו אתגרים שלא ידענו כמוהם בכל התחומים ואילצה אותנו להיות "יותר". יותר יצירתיים מבחינה אקדמית, יותר אמפתיים ומכילים ברמה הבינאישית מול הסטודנטים ובו זמנית להתמודד עם האתגרים האישיים שלנו כמרצים: פרנסה, הורים, ילדים ונכדים. ברור שלא כל הסטודנטים הצליחו לקיים שיגרת לימודים סבירה ואין ספק שחלקם עברו תקופה לא פשוטה עם ילדים קטנים קשיי פרנסה והצורך לעמוד בכל המשימות האקדמיות. עם זאת בסיכום הכללי נראה שהתמודדנו עם כל הקשיים והאתגרים באופן מיטבי והייתה תחושה של התגייסות מקסימלית לסייע בכל החזיתות.

בקטע הבא סיכמתי את פעילות החוג לחנ"מ בשני תחומים: יעילות הלמידה מרחוק לתפיסת המרצים ומפרט אופני ההוראה מרחוק של המרצים בחוג בתחילת שנה"ל תש"פ התקבלה החלטה בחוג לחינוך מיוחד ליישם בהוראה בחוג את מודל ידע תוכן-פדגוגי-טכנולוגי (TPACK). לדעתנו מודל זה משקף את הידע הדרוש לשילוב מיטבי של פדגוגיה וטכנולוגיה בהוראה לשם למידה משמעותית. שאיפתנו היא שהתכנים, המיומנויות הפדגוגיות והמיומנויות הטכנולוגיות שרוכשים פרחי ההוראה שלנו במהלך לימודיהם במכללה, אכן עומדים בהלימה לפרקטיקה הנדרשת ממורה בביה"ס. בישיבת פתיחת שנה עיבדנו את הנושא והסכמנו על חשיבות ההמרה של הוראה פרונטלית להוראה פעילה. המרצים הבינו שחייב להתחולל שינוי בשיטות ההוראה הקיימות. כל מרצה הציג בישיבה אחת מדרכי ההוראה הפעילות שהוא בחר ומוכן להתנסות בכיתה. כל מרצה הגדיר טווח זמן להתנסות בפועל מתודה שבחר ולאחר פרק זמן שבו התבצעה התנסות, המרצה אפשר לעמיתים לצפות בו מיישם את המתודה. השיעורים שיוצגו למרצים הוסרטו וינותחו על פי הסכמת המרצים.

מתודות ודרכי הוראה כלים טכנולוגיים

למידה שיתופית מסמך גוגל דוקס- שיח משותף ו/או תוצר קבוצתי

הצגה של סטודנטית בשיעור וקישורה לנושאים שנלמדו בקורס

פורום במודל

הרצאה מפגש זום

העלאת מצגות מוקלטות למודל

למידה מתוך צפייה (הוראה זוטא, פרזנטציות), מפגש זום

הקלטות שיעורי זום של סטודנטיות

עבודה בקבוצות

הוראה בצמד, פיצול לחדרי זום

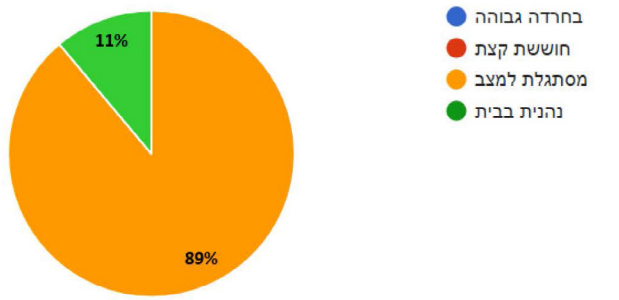
רפלקציות על נושאים בקורסים באמצעות אתר WIZER.ME

יצירה בשיעורי אומנות הכנת תוצרים והצגתם בפורום במודל ושיעורי זום ואז... הגיע הקורונה ואתגרה אותנו ליישם את כל השיטות באופן יצירתי בלמידה מרחוק. לפיכך המשך פיתוח ההוראה על פי המרכיבים ידע תוכן-פדגוגי-טכנולוגי הועברו בתקופת הלמידה מרחוק במפגשי סינכרוניים וא-סינכרוניים לבחירת המרצים. בישיבת החוג שהתקיימה בסוף חודש מאי, הציגו מרצי החוג דרכי הוראה בנושאים שונים שהועברו לסטודנטים בלמידה מרחוק:

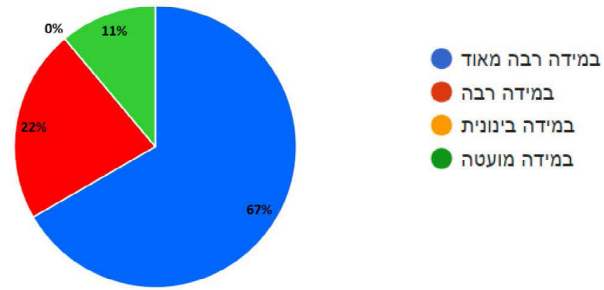
סקר למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בתקופה 15.3.20-30.3.20

9 מרצים בחוג לחינוך מיוחד ענו על הסקר

איך אתם מרגישים בימים אלו לנוכח השהייה בבית:

הרגשתי שההנהלה והחוג לחינוך מיוחד השתדלו שהלמידה מרחוק תהיה מיטבית מבחינת הנגשה למרצים ותמיכה טכנית להעברת שיעורים:

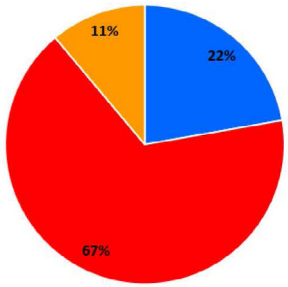

בס"ד
המכללה האקדמית הדתית לחינוך ע"ש דרבנות
כי"ח ענף ובנו מאוחדים ומחופקים
החוג לחינוך מיוחד

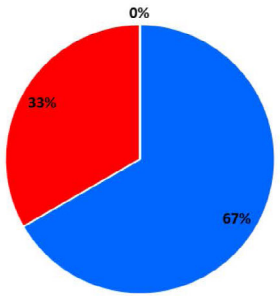
סקר למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בתקופה 15.3.20-30.3.20

9 מרצים בחוג לחינוך מיוחד ענו על הסקר

איך אתם מסכמים את הלמידה מרחוק מבחינת העברת תכנים לסטודנטים:

איך אתם מסכמים את הלמידה מרחוק מבחינת המטלות שניתנו בשיעורים:

בנוסף ערכנו בחוג סקר בכדי להבין איך תופסים מרצי החוג את יעילותה של הלמידה מרחוק. להלן תוצאותיו:

א. הרוב המוחלט של המרצים דיווח על כך שההנהלה והחוג לחינוך מיוחד הנגשו באופן מיטבי את הלמידה מרחוק.
ב. כ-70% המרצים הרגישו כי הלמידה מרחוק הייתה יעילה חלקית, ושהתכנים שהועברו קידמו את הסטודנטים בלמידה בקורסים.
ג. הרוב המוחלט של המרצים דיווח על כך שהמטלות שניתנו בשיעורי למידה מרחוק היו רלוונטיות ומשמעותיות למטלות הקורסים על-פי הסילבוס וקידמו את הסטודנטים בלמידה - גם אם באופן חלקי.
ד. כ-45% מהמרצים דיווחו על העדפה של שיעור סינכרוני חלקי המשולב עם מטלה להגשה. כ-45% מהמרצים דיווחו על העדפה של שיעור א-סינכרוני המלווה באמצעים שונים המשולב עם מטלה להגשה.
ה. כנקודות לשימור לעתיד המרצים הביעו את שביעות רצונם מהאוטונומיה שניתנה לדרכים המגוונות בהן התאפשר להם להעביר שיעור (נספח א').

בס"ד

כיצד עבדו ועבדו מאוחדים ומחוברים
החוג לחינוך מיוחד

המכללה האקדמית הדתית לחינוך

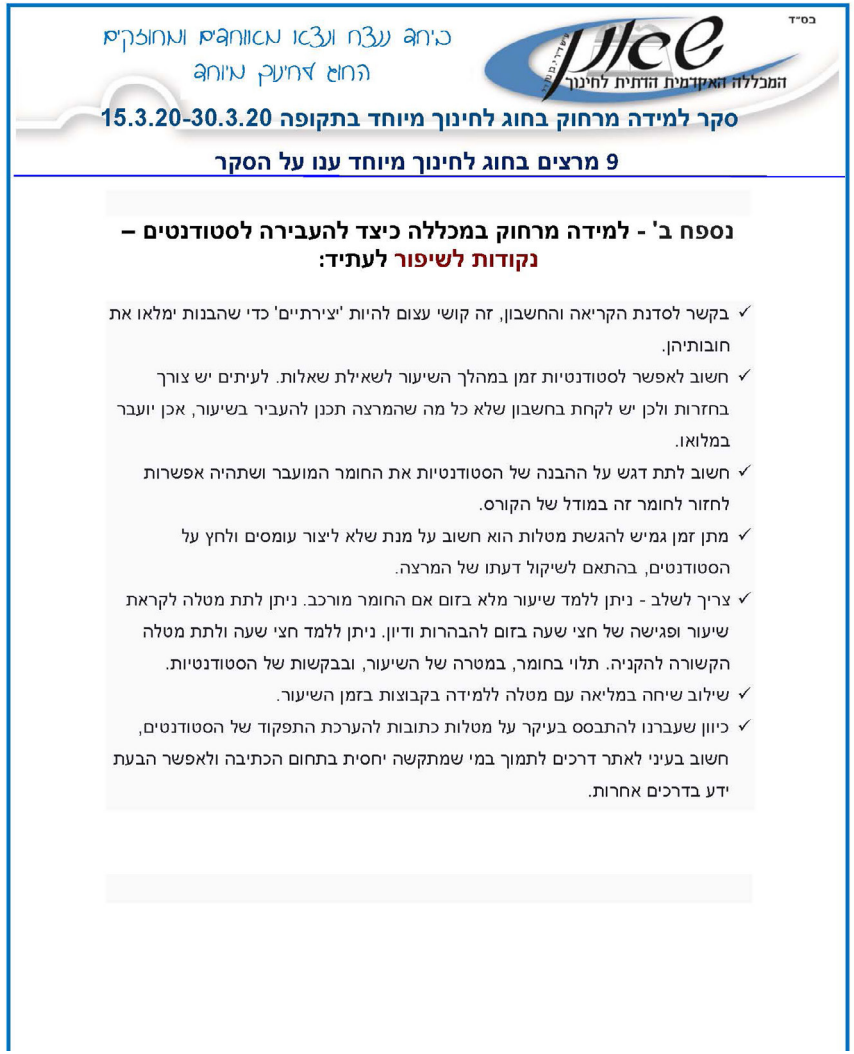
סקר למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בתקופה 15.3.20-30.3.20

9 מרצים בחוג לחינוך מיוחד ענו על הסקר

נספח א' - למידה מרחוק במכללה כיצד להעבירה לסטודנטים – נקודות לשימור לעתיד

- ✓ בתנאים בהם רוב הסטודנטיות שומרות ביום על ילדיהן, עדיף שיעור א-סינכרוני, אם כי אין כמו ללמד מול הבנות ולשמוע משובים ולענות על שאלותיהן.
- ✓ האפשרות שניתנה למרצים לבחור בדרך הנוחה להם להעברת שיעורי למידה מרחוק הקלה מאוד בהעברת השיעורים.
- ✓ נראה שהסטודנטיות הסתגלו ללמוד במפגשים סינכרוניים ומה שהקל עליהן הם חומרי עזר ממוקדים ומתומצתים שליוו את ההוראה.
- ✓ האפשרות של מפגשי הדרכה בזום לא רשמיים לשאילת שאלות הקלה על הסטודנטיות.
- ✓ שיעורים סינכרוניים - אני מאמינה שזו הדרך הטובה ביותר, אבל יש קושי לחלק מהבנות להתחבר למשך זמן רב או בכלל למצוא עיתוי מתאים.
- ✓ ייתכן ששיעורים מצולמים יהיו יעילים יותר ואפשרות לפתוח פורום לשאלות.
- ✓ בשבוע זה הייתי פנויה בווטסאפ לשאלות זה אמנם דרש זמינות גבוהה שלי אבל נתן מענה מתאים.
- ✓ להשאיר את החופש האקדמי לכל מרצה, הוא מכיר הכי טוב את תכני הקורס ויתאים את אופן הלמידה לקורס שלו.
- ✓ הכנה במייל לפני השיעור, הבהרת מטרות המפגש.
- ✓ שילוב בין מפגש קצר ומטלות הבנה ויישום.
- ✓ אני חושבת שמעבר לדרך העברה פרטנית של שיעור, שמתאימה לאופיו, השיח בין המרצים ותיאום ציפיות מטלות הניתנות היה חשוב בכדי להפחית את העומס הניתן.

ו. כנקודות לשיפור לעתיד המרצים הצביעו על הקושי שיש לסטודנטים מסוימים בלמידה מרחוק עקב תשתית טכנולוגית לא מספקת שיש להם בבית. בנוסף, עלה הקושי של סטודנטים עם ילדים קטנים והצורך של המרצים לתת להם מענה גמיש. כן עלה הקושי בלמידה מרחוק בקורסי סדנה ועבודה מעשית. (נספח ב').

בס"ד

עלון

המכללה האקדמית הדתית לחינוך

בית עלמין עתיק ומחוברים

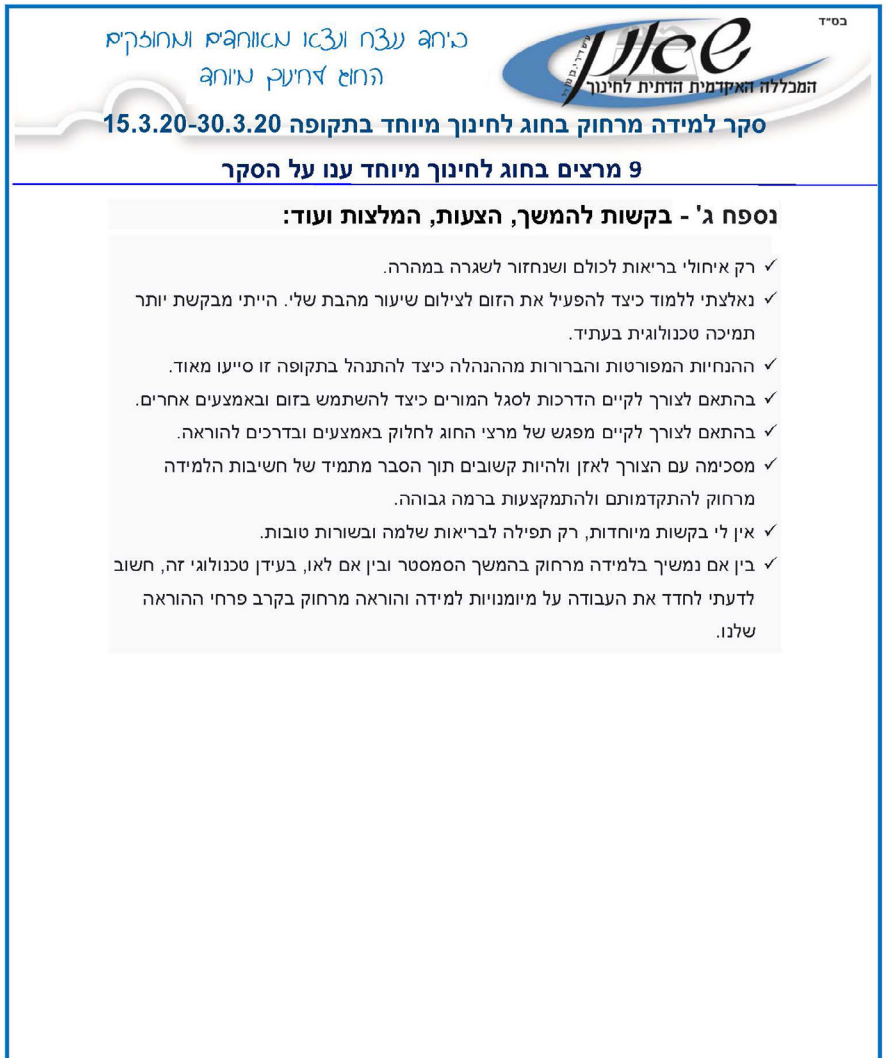
סקר למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בתקופה 15.3.20-30.3.20

9 מרצים בחוג לחינוך מיוחד ענו על הסקר

נספח ב' - למידה מרחוק במכללה כיצד להעבירה לסטודנטים – נקודות לשיפור לעתיד:

- ✓ בקשר לסדנת הקריאה והחשבון, זה קושי עצום להיות 'יצירתיים' כדי שהבנות ימלאו את חובותיהן.
- ✓ חשוב לאפשר לסטודנטיות זמן במהלך השיעור לשאילת שאלות. לעיתים יש צורך בחזרות ולכן יש לקחת בחשבון שלא כל מה שהמרצה תכנן להעביר בשיעור, אכן יועבר במלואו.
- ✓ חשוב לתת דגש על ההבנה של הסטודנטיות את החומר המועבר ושתהיה אפשרות לחזור לחומר זה במודל של הקורס.
- ✓ מתן זמן גמיש להגשת מטלות הוא חשוב על מנת שלא ליצור עומסים ולחץ על הסטודנטים, בהתאם לשיקול דעתו של המרצה.
- ✓ צריך לשלב - ניתן ללמד שיעור מלא בזום אם החומר מורכב. ניתן לתת מטלה לקראת שיעור ופגישה של חצי שעה בזום להבהרות ודיון. ניתן ללמד חצי שעה ולתת מטלה הקשורה להקניה. תלוי בחומר, במטרה של השיעור, ובבקשות של הסטודנטיות.
- ✓ שילוב שיחה במליאה עם מטלה ללמידה בקבוצות בזמן השיעור.
- ✓ כיוון שעברנו להתבסס בעיקר על מטלות כתובות להערכת התפקוד של הסטודנטים, חשוב בעיני לאתר דרכים לתמוך במי שמתקשה יחסית בתחום הכתיבה ולאפשר הבעת ידע בדרכים אחרות.

ז. כמחשבות נוספות המרצים הביעו נכונות להשתתפות בהדרכות יזומות של המכללה ושל החוג. יש צורך בלמידה שיתופית ובסיוע ההדדי בשימוש בכלים הטכנולוגיים השונים ובדרכי ההוראה המגוונות. המרצים הביעו תקווה לעבור את המצב הנוכחי במהרה ולחזור לשגרה בבריאות איתנה (נספח ג').

בס"ד

עלון

המכללה האקדמית הדתית לחינוך

בית עלמין עתיק ומחוברים

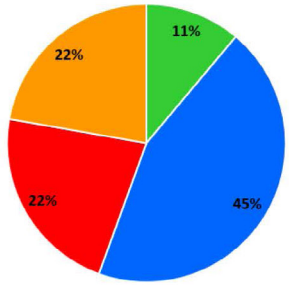
סקר למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בתקופה 15.3.20-30.3.20

9 מרצים בחוג לחינוך מיוחד ענו על הסקר

נספח ג' - בקשות להמשך, הצעות, המלצות ועוד:

- ✓ רק איחולי בריאות לכולם ושנחזור לשגרה במהרה.
- ✓ נאלצתי ללמוד כיצד להפעיל את הזום לצילום שיעור מהבת שלי. הייתי מבקשת יותר תמיכה טכנולוגית בעתיד.
- ✓ ההנחיות המפורטות והברורות מההנהלה כיצד להתנהל בתקופה זו סייעו מאוד.
- ✓ בהתאם לצורך לקיים הדרכות לסגל המורים כיצד להשתמש בזום ובאמצעים אחרים.
- ✓ בהתאם לצורך לקיים מפגש של מרצי החוג לחלוק באמצעים ובדרכים להוראה.
- ✓ מסכימה עם הצורך לאזן ולהיות קשובים תוך הסבר מתמיד של חשיבות הלמידה מרחוק להתקדמותם ולהתמקצעות ברמה גבוהה.
- ✓ אין לי בקשות מיוחדות, רק תפילה לבריאות שלמה ובשורות טובות.
- ✓ בין אם נמשיך בלמידה מרחוק בהמשך הסמסטר ובין אם לאו, בעידן טכנולוגי זה, חשוב לדעתי לחדד את העבודה על מיומנויות למידה והוראה מרחוק בקרב פרחי ההוראה שלנו.

מתוך התנסותך בקורסים שהועברו בלמידה מרחוק בתקופה זו מהי הצורה היעילה לדעתך ביותר:

- שיעור סינכרוני (און ליין) בחדר זום מלא (שעה וחצי של הסטודנטים עם המרצה).
- שיעור סינכרוני (און ליין) בחדר זום מלא (שעה וחצי של הסטודנטים עם המרצה).
- שיעור א-סינכרוני (בזמן שנוח ללומד) שכולל צילום וידאו של המרצה המעביר את התכנים ומטלה להגשה.
- שיעור א-סינכרוני (בזמן שנוח ללומד) שכולל מטלה או מטלות להגשה.

בס"ד
המכללה האקדמית הדתית לחינוך
בית הספר לחינוך ולמנהיגות חינוכית
סקר למידה מרחוק בחוג לחינוך מיוחד בתקופה 15.3.20-30.3.20
9 מרצים בחוג לחינוך מיוחד ענו על הסקר

סיכום

ממצאי הסקר ניתן לראות:

א. כ-90% מהמרצים דווחו שהם מסתגלים לשהייה בבית.

ב. הרוב המוחלט של המרצים דיווח על כך שההנהלה והחוג לחינוך מיוחד הנגישו באופן מייטבי את הלמידה מרחוק.

ג. כ-70% המרצים הרגישו כי הלמידה מרחוק היתה יעילה חלקית, ושהתכנים שהועברו קידמו את הסטודנטים בלמידה בקורסים.

ד. הרוב המוחלט של המרצים דיווח על כך שהמטלות שניתנו בשיעורי למידה מרחוק היו רלוונטיות ומשמעותיות למטלות הקורסים על-פי הסילבוס וקידמו את הסטודנטים בלמידה – גם אם באופן חלקי.

ה. כ-45% מהמרצים דיווחו על העדפה של שיעור סינכורוני חלקי המשולב עם מטלה להגשה. כ-45% מהמרצים דיווחו על העדפה של שיעור א-סינכרוני המלווה באמצעים שונים המשולב עם מטלה להגשה.

ו. כנקודות לשימור לעתיד המרצים הביעו את שביעות רצונם מהאוטונומיה שניתנה לדרכים המגוונות בהן התאפשר להם להעביר שיעור (נספח א').

ז. כנקודות לשיפור לעתיד המרצים הצביעו על הקושי שיש לסטודנטים מסוימים בלמידה מרחוק עקב תשתית טכנולוגית לא מספקת שיש להם בבית. בנוסף, עלה הקושי של סטודנטים עם ילדים קטנים והצורך של המרצים לתת להם מענה גמיש. כן עלה הקושי בלמידה מרחוק בקורסי סדנה ועבודה מעשית. (נספח ב').

ח. כמחשבות נוספות המרצים הביעו נכונות להשתתפות בהדרכות יזומות של המכללה ושל החוג. יש צורך בלמידה שיתופית ובסיוע ההדדי בשימוש בכלים הטכנולוגיים השונים ובדרכי ההוראה המגוונות. המרצים הביעו תקווה לעבור את המצב הנוכחי במהרה ולחזור לשגרה בבריאות איתנה (נספח ג').

בתקווה ובתפילה לבריאות ולזמנים טובים,

ד"ר אורלי קריספל, ראש החוג לחינוך מיוחד
ד"ר זהבה ביגמן, ראש המסלול לחינוך מיוחד
ד"ר ענבל קולושי-מינסקר, מרצה בחוג לחינוך מיוחד

על סימולציות מקוונות

פ"ר מיכל תמי

מילא לעשות הרצאה בזום, מילא לחגוג יום-הולדת בזום, אפילו סדר פסח מקדים את זמנו - בזום. אבל סדנה רגשית-חברתית בזום?
סדנה שבה מדברים מליבנו על עצמנו, משתפים, חושפים, נוגעים ברבדים עמוקים של הנפש... כל זה בזום? מרחוק? בלי לחבק את המתנסה אחרי התנסות מורכבת? בלי לקבל טפיחה על השכם משחקן שלא נתן למתנסה להשחיל מילה? ובכן, מתברר שכן...

אחרי פסח הבנו שאי אפשר יותר לדחות, שלמידה באמצעות סימולציות צריכה להמשיך, כמו שכל למידה אחרת נמשכת.
קפצנו למים הטכנולוגיים והרגשיים של סימולציה מרחוק, והרווחנו בגדול.

הסימולציות הוסרטו מראש, כאשר מתנסה ושחקנים נפגשו בזום והתמודדו עם אירועים מורכבים, הקשורים לתקופה ובכלל.
לאחר ההסרטה, קיימו המתנסה, השחקנים והמנחה שיח רפקלטיבי נינוח ומעמיק. בהעדר הקבוצה הצופה, הורגש שהמתנסה אינה מנסה להוכיח משהו למישהו, אלא יכולה להיות פשוט היא.
השיח הקבוצתי, שהתקיים יום או יומיים אחרי ההסרטה, פגש את המתנסה רגועה, לאחר שצפתה בהתנסות שלה ועיבדה את הדברים עיבוד ראשוני.
המתנסה היתה פנויה להקשיב וללמוד, וגם דייקה לעצמה שאלה שחשוב לה לעבד במהלך השיח הקבוצתי.
הקבוצה זכתה לצפות במיטב של ההתנסות, סרטון של כ-5 דקות. הרוגע של המתנסה בשיח הקבוצתי השרה גם רוגע על הקבוצה, שלא הרגישה צורך לתקוף או להגן, אלא יכלה להתבונן על ההתנסות בעיניים נינוחות יותר.

הנה כמה דברים שכתבו לנו אחרי המפגשים:

- תענוג! מאפשר התבוננות מעמיקה וכן יכולת להקליט ולהתבונן שוב ושוב. וכן מאפשר במה.
- היה ממש יפה לראות שגם במצב הנוכחי של ה"זום" אפשר להעביר סימולציות
- הסדנה גרמה לי לחשוב יותר לעומק איזה מיומנויות חינוך טובות בי ואיזה אני צריכה לנסות לשפר.
- היה נחמד ומלמד למרות שזה היה מקוון
- הסדנה ממש גרמה לי להבין ולעת איך להתמודד וכיצד להגיב בכל מיני מקרים שיוכלו לקרות גם לי כמורה.

שלא תטעו, אנחנו מחכים לחזור לחדר הסימולציות שלנו, לחבק את רגעי הקושי ולטפוח על כתפיים של אילו שמתמודדים עם אתגרים.
המוגנות של סימולציה מקוונת היא בעלת יתרונות, אך העוצמות של סימולציה נוכחת מעודדות שינוי תפיסות ועמדות בצורה משמעותית יותר.
לצד זאת, שמחנו לגלות שלסימולציה כוח ש"עובר מסך" גם כאשר כולנו ביחד במסך.

תובנות פדגוגיות מתקופת הקורונה

הרב ד"ר שמעון רפורט

ברגע שהנכדים בני השלוש התחילו להשתמש במילת 'זום' כחלק משיחת היום יום שלהם, אתה מתחיל להבין שקורה משהו גדול בעולמך הקטן. כי כך היה. הנכדים עם הוריהם עברו אלינו לחודש ימים - הסבא עסוק כל הזמן בהעברת שיעורים בזום, האמא שלהם, שאף היא מורה, עסוקה לרכז שכבת י"ב בזום, האבא, סטודנט להוראה, מפוצץ בשיעורים בזום, דף יומי בזום, ולא פלא הוא שאפשר לומר משפטים כגון 'גם אני רוצה לזום' או בשיחה דמיוני עם חברות מהגן לספר להם ש'אתמול זומתי עם הגננת'.

לי יצא ללמוד וללמד המון בזום. לימדתי את הקורסים הרגילים של המכללה בזום, ניהלתי ישיבות צוות, אסיפות הורים, השתלמויות - הכל בזום. ואז יום אחד נפל האסימון. זום ככלי פדגוגי זה דבר נורא והוא בדיוק האנטי של כל מה שאני מנסה לעשות בהוראה שלי, במודלינג שאני מנסה לעשות עם הסטודנטים - מכיוון שהוא שיעור פרונטאלי, משעמם, לכל דבר. גם אם התוכן של ההרצאות שלי מעניין - הכלי הוא כלי פדגוגי נורא.

לא לקח לי הרבה זמן להבין שיש כאן מהפיכה של ממש, שהתבטא תוך זמן קצר להפליא בכך שכל חדר המורים קפץ כמה צעדים משמעותיים קדימה בשימוש בטכנולוגיה, ועל זה אני שמח. רק שאסור לנו לעצור שם.

הזום אתגר אותי בכמה ערוצים:

1. כל המצגות שהיו לי מוכנות לקראת הסמסטר לא באמת היו בנויות נכון לשיעור זום. למה אני מתכוון? אם יש לי במצגת תבנית של טבלה שאני רוצה למלא יחד עם הסטודנטים על הלוח תוך כדי הלימוד - ב powerpoint זה כבר לא עובד. בכלל, נלקחה ממני את האפשרות להשתמש בלוח.
2. אין אינטראקציה אמיתית עם הסטודנטים. כמו בכיתה - שלושה או ארבעה משתתפים, השיעור זורם, יש שיח, אבל מה עם העשרים האחרים ששומרים על דממה, מיקרופון סגור והרבה פעמים גם מצלמה כבויה?
3. תהליכים - לא זיהיתי תהליכי עומק של למידה. הזום הוא כלי להוראה פרונטאלית, מצגות הן טובות לשמור על הפרונטאליות, משהו לא טוב קורה.
4. בניית חמ"ל - תמיד לימדתי עם 3 מסכים פתוחים. המחשב הנייד שלי עם המצגת, מחשב הנייד של אשתי עם ריבועים של פרצופי הסטודנטים כדי לעקוב אחרי המצלמות, הקפה, הילדים שלהם שלא מעט פעמים התיישבו על הברכיים של הוריהם וכו'. ועוד התחברתי לשיעור שלי דרך הפלאפון כדי שאוכל לראות מה הסטודנט רואה, לראות מתי יש לי תקלה בשיתוף מסך, האם הסאונד נשמע, וכו'. ממש היי-טק אצלי בחדר העבודה.

אבל כל זה היה בשלב ראשון. אחרי ההתלהבות הראשונה הגיעה האכזבה שחזרתי כמה שנים אחורה ועלי לחשב מסלול מחדש. בשלב שני למדתי להכיר את האופציות השונות שקיימות בתוך הזום ואז יכולתי להתחיל לגוון את השיעור שלי. היו ה-breakout rooms שאפשרו חלוקה לקבוצות ועבודה בדיבוק חברים כשאני קופץ מחדר לחדר. בחדרים הללו המיקרופונים נפתחו, המצלמות הופעלו והיתה עבודה אקטיבית, מטלות ביצוע, שיתוף של הסטודנטים בשיעור, חזרה למליאה, הצגת תוצרים. הכרתי את השיתוף במסך בצורה יותר טובה. שילבתי היפר-קישורים, שילבתי סרטים, התחלי להשתמש בצ'אט כדי להעביר לינקים שהפכו את השיעור להיות חי. כמובן, צריך להכיר את ה-answer garden, את ה-Padlet, ואין סוף של כלים אינטראקטיביים אחרים, שרובם חינמיים באינטרנט או באפליקציות. יצא לי להכיר את האין סוף של הטכנולוגיה המרשימה בגוגל קלאסרום,

google forms, הספר הדיגיטאלי, אופק לעל-יסודי וכו'. והכל עובד נפלא, הכל מקושר אחד לשני, כניסה עם סיסמת הזדהות של משרד החינוך ואתה בעולם אחר. כאן הבנתי את הפוטנציאל של הפרסונליזציה של השיעורים מכיוון שיכולתי לשייך משימות שונות לסטודנטים שונים לפי הרמה האישית שלהם, עם בדיקה עצמית. העבודה שלי היתה כרוכה בחיפוש אחרי חומרים מותאמים לכיתה הטרוגנית ולדעת לשלוח את החומר מהר תוך כדי השיעור כך שכל אחד היה on-task לזמן שרציתי. באמת עולם של הוראה אחרת.

ובשלב השלישי - שאותו אני מתכוון לפתח במהלך הקיץ - הוא הכיתה ההיברידית. התובנה שבעצם דרך הפלטפורמות השונות - וזה לא משנה עם זה זום עם גוגלקלאסרום או טימס או class e - התובנה שעלינו להפוך את התלמידים שלנו ללומדים עצמאיים. הפרונטליות של הזום חיזק אצלי שאני יודע להעביר ידע, להרצות, השימוש של הטכנולוגיה חיזק אצלי שאני יודע לגוון את השיעור כדי שיהיה מעניין, שונה, לקפוץ ממשימה למשימה, וכו'. אבל אני לא רוצה לעצור שם - אני מחפש איך לבנות שיעור מתוקשב שיש בו שילוב של משימות חשיבה בסדר חשיבה גבוה, עבודה בקבוצות, עבודות מותאמות באופן אישי, וכל זה יכול לקרות בכיתה ההיברידית שבה ניתן לשלב בין הקניית ידע, לבין מטלות ביצוע להראות הבנה וכלה עם הקניית מיומנויות של תוכנית 2030. לשם אני רוצה להגיע - ובשבילי זה היעד של הקיץ. השתלמתי בנושא, את האור ראיתי, עכשיו צריך לתרגל, לעבור על המצגות שוב, ללמוד לבד איך לעשות ומה לעשות, ובעצם לעבור תהליך שאני מעוניין שהסטודנטים שלי יעברו בשיעורים שלי.

ונסיים עם עוד תובנה-תפילה לגבי שנת הלימודים הבאה. לאחר תקופת הקורונה התחזקה אצלי התחושה שאין צורך לחזור וללמד כפי שעשינו עד כה. אני הרגשתי שקרה אצלי שינוי דווקא בזכות הטכנולוגיה שמאפשרת הוראה אחרת, שמזמינה פדגוגיה אחרת. הסטודנטים למדו שהלמידה לא חייבת לקרות דווקא במקום מסויים, ובזמן מסויים. ניתן ללמוד א-סינכרוני.

האם משרד החינוך יאפשר לתלמידי התיכון ללמוד יום אחד מהבית? האם אנחנו בשאנן נאפשר המשך למידה מרחוק לא בגלל שנכפה עלינו אלא מפני שהיא מאפשרת למידה אחרת? הפחד של השינוי תמיד קיים - אבל ההזדמנות שטמונה בשינוי גם קיימת. אני למדתי המון בתקופה האחרונה, הקורונה חיזקה אצלי מחשבות רבות שממילא שהיו לי, וכן, גם אני תוהה מה יהיה? מה יותר טוב? קל לנו להיקבע בתוך המוכר, comfort zone, מפחיד לחשוב שבעצם מרצה אחד יכול ללמד את כל הסטודנטים להוראה בארץ קורסים כאלו וכאלו. לשם מה צריכים את כל המכללות? את כל בתי הספר? את כל מעבירי דף היומי? הזום מצד אחד קירב בינינו, לימד אותנו שיש פחות משמעות לזמן ומקום ויחד עם זה הבליט מאד עד כמה חסר לי כמורה לראות בעיניי את נפילת האסימון של הסטודנט שפתאום, בדיוק הרגע, הבין למה התכוונתי. כולם מכירים את הרגע הזה שיש אור בעיניים, יש חיוך, יש הבנה - אבל את זה לא הרגשתי בזום, והוא חסר לי מאד, מאד.

ימים יגידו מה יהיה - אלו באמת שאלות גדולות שהן נכונות עבורנו כאנשי חינוך והן גם פוגשות אותנו בתחומים אחרים של חיינו. מי ייתן שבאמת נשכיל לעשות את הנכון לטובת כולם. נזכור שהרב סולוביצ"יק כותב שכל ההחלטות הגדולות שהאדם מקבל בחייו הן דווקא בניגוד להיגיון הפשוט - לעלות ארצה, להתחתן, בחירת מקצוע. בכל השאלות האלו ההיגיון יכול לשכנע למה אחרת. הרב סולוביצ"יק טוען שכך היה גם בזמן מתן תורה. ההיגיון הבריא אומר: תבדוק קודם מה יש בהץ כך עשו העמים והחליטו שזה לא בשבילם. ואנחנו, עם ישראל, אמרנו נעשה ונשמע. המלאכים כעסו - מי גילה לנו הסוד שלהם? רק מלאכים יודעים לומר נעשה לפני נשמע. הרב רואה בזה גילוי של הרצון העליון המחובר לשכינה. ההיגיון הוא גילוי של הרצון התחתון, של שיקולים, של יתרונות וחסרונות, מאזן כזה או אחר. ההחלטות הגדולות הן נשגבות יותר - ורק הרצון העליון יכול לגעת בהן גם אם במבט ראשון הן נראות בניגוד להיגיון, בניגוד למוכר.

צילום עצמי של מעשה ההוראה מרחוק ומקרוב בשילוב שיח סקרני מברר כלי משמעותי בהדרכה פדגוגית

ד"ר רותי סגל

במהלך השנים 2017-2019 כיהנתי כיועצת אקדמית בפרויקט "וידקטיקה" (וידאו + דידקטיקה) שהתקיים במכון וייצמן למדע בתמיכה של קרן טראמפ. מטרת הפרויקט הייתה לאפשר למורים למתמטיקה ופיסיקה התפתחות מקצועית תוך כדי התבוננות במעשה ההוראה שלהם על בסיס צילום עצמי בסביבת הכיתה, וקיום שיח סקרני מברר (ולא שיפוטי) עם מומחה, מדריך או עמית. מצאתי את הכלי כיעיל ומשמעותי לשילוב גם בהדרכה הפדגוגית. ההתבוננות בעצמי והשיח על בסיס הקטע המצולם מהווה מנוף להעלאת המודעות של המונחה להיבטים המתייחסים למתמטיקה והוראת מתמטיקה (Segal et al., 2018)

כמרצה בקורסי מתודיקה במכללת שאנן אני מלווה את הסטודנטיות בהתנסות המעשית שלהם הכוללת תכנון והוראה בפועל של יחידת לימוד בנושא נבחר מתוך תוכה"ל. הצעתי לסטודנטיות כמשימת רשות לצלם את עצמן במהלך ההוראה שלהן בכיתה, להתבונן במעשה ההוראה שלהן לבחור קטע באורך של כ- 5 דקות מהסרטון (אפיזודה), לתת לקטע כותרת, לשתף אותי בקטע הצילום הנבחר שהיווה בסיס לשיח ביננו.

עם התפשטות נגיף הקורונה, וסגירת בתי הספר, הסטודנטיות הונחו להשתלב בתצפיות והוראה מרחוק בכיתות ההתנסות שלהן בשיתוף ובסיוע שלי ושל המורה המלווה. מרבית הסטודנטיות הספיקו עוד בטרם הסגר לצלם את עצמן, דבר שאפשר לנו להמשיך את ההדרכה הפדגוגית ולקיים שיח חקרני וסקרני על בסיס הצילום. התובנות שעלו מתוך השיח עם הסטודנטיות שצלמו את מעשה ההוראה שלהן בסביבת הכיתה פא"פ, באו לידי ביטוי ברמות המודעות שלהן (Mason, 1998) בהקשר לפעולות שהן נקטו במעשה ההוראה (awareness in-action), בהקשר לידע המתמטי והידע על הוראת המתמטיקה (awareness in-discipline) המשתקף במעשה ההוראה.

בהקשר לפעולות שהסטודנטיות נקטו השיח על בסיס תצפית בקטע המצולם הוביל אותן למודעות אודות התנועה שלהן בכיתה: "אני זזה המון בכיתה, עם המון תנועות ידיים" ; "אני מדברת מאוד מהר זה מקשה על התלמידים להבין". בהקשר לידע המתמטי השיח הוביל אותן למודעות אודות מרחב האפשרויות שונות לפתרון משימה הן במסגרת הנושא הנלמד: "הגעתי לכיתה עם דרך פתרון אחד ולא הכרתי דרכים אפשריות נוספות לפתרון" (למשל דרכי הוכחות שונות למשימה בגיאומטריה) והן במסגרת קישור לנושאים מתמטיים נוספים (למשל פתרון בעיה מילולית הן באמצעות אלגברה והן בדרך גרפית).

בהקשר לידע על הוראת מתמטיקה השיח על בסיס תצפית בקטע המצולם הוביל אותן למודעות על דרכי ההוראה. כך למשל, שיח על הדוגמא שבחרה לצורך הסבר מהי סידרה חשבונית, הוביל את הסטודנטית למודעות על החשיבות והקריטיות של בחירת דוגמא, וההשלכות של בחירת דוגמא מתאימה לצורך הבנה.

אחת מהסטודנטיות במהלך ההסגר התנסתה בעידוד המורה המלווה, בהוראה פרטנית מרחוק של תלמידות מתקשות. לשיח אודות קטע מצולם מתוך השיעור בנושא "הזזות של פונקציה ריבועית", התווסף רובד נוסף בהקשר לאתגרים והזדמנויות פדגוגיות של הוראת מתמטיקה מרחוק. כך למשל, בהיעדר לוח בסביבה המקוונת, "בחרתי לשלב יישומונים שבניתי במיוחד, כי כך יכולתי בקלות להציג המון דוגמאות בזמן קצר" ; "בלי הטכנולוגיה היה לי קשה להוביל אותם להבנה של הקשר בין תבנית לגרף". השיח עורר את המודעות לאתגרים נוספים כמו כיצד מנהלים דיון בסביבה המקוונת בהיעדר קשר עין עם התלמידים שחלקם בחרו להשתתף בשיעור עם מצלמות סגורות? כיצד משלבים עבודה בקבוצות? ועוד.

לסיכום, ההתנסות בצילום עצמי והשיח הסקרני והמברר בעקבות הצילום עשויים להוות מנוף לפיתוח המודעות של הסטודנטים לפעולות שהם מבצעים במהלך השיעור, לידע המתמטי ולידע הפדגוגי שלהם. פיתוח המודעות היא חוליה חיונית בתהליך ההתפתחות המקצועית.

Mason, J. (1998). Enabling teachers to be real teachers: Necessary levels of awareness and structure of attention. Journal of Mathematics .Teacher Education, 1(3), 243-267

Segal. R., Lehavi. Y, Merzel. A., Baram. A., Eylon. B. Using self-video-based conversation in training mathematics teacher instructors. Presented as Research Report and published in Bergqvist, E., Österholm, M., Granberg, C., & Sumpter, L. (Eds.). (2018). Proceedings of the

איך מטיילים בימי הקורונה?

מאיר בן שחר

לא מעט אנשים בטוחים שאנחנו חיים בימים היסטוריים. ייתכן, אבל בינתיים צריך גם ללמד היסטוריה. הקרטוגרף הפלמי אברהם אורטליוס (1598-1527) אמר שלהיסטוריה יש שתי עיניים: הכרונולוגיה והגיאוגרפיה. אי אפשר ללמד היסטוריה רק על ציר הזמן, אלא יש לשים אותה גם על המפה. בשנים האחרונות תלמידי המסלול להיסטוריה במכללה לומדים קורס בשם 'הסיור ההיסטורי-לימודי'. מטרת הקורס היא לצאת למרחבי הארץ ולפגוש את ההיסטוריה במקומות שבהם היא התרחשה. דרך הרגלים מבינים טוב יותר את מגיני יודפת, מה ראו מתפללי בתי הכנסת בתקופת המשנה והתלמוד, ואיך הרגישו המתיישבים הראשונים שעזבו את העיר העתיקה ועברו לשכונת משכנות שאננים.

בשבועות האחרונים התברר לנו שלא נוכל לצאת ולתור את מרחבי ארצנו. האתגר 'לטייל' דרך המחשב ובאמצעות הזום הוא כמובן גדול הרבה יותר מאשר בכל קורס רגיל. החלטנו לנצל את כל הכלים הטכנולוגיים האפשריים כדי להעניק לנו את חוויית ההליכה במשעולי הארץ. אחד הפיתוחים היפים והמרשימים של חברת גוגל הוא פלטפורמת Google Earth. באמצעות התוכנה ניתן לראות מלמעלה את כל כדור הארץ. בחלק ניכר מהמקומות המיושבים ישנה גם אופציה לסייר ממש ברחובות ובסמטאות באמצעות Google view street. בחרתי ככל האפשר אתרים שבהם אכן ניתן 'לבקר' ו'לצעוד'. כך הצלחנו לטייל עד עכשיו בבית הכנסת העתיק של חמת טבריה, לצעוד בכפר הקדום כורזים ובבית הכנסת שלו, ולפסוע לתוך בית הכנסת של הכפר היהודי בארבל. השימוש במפות הלווין מאפשר להעניק מימד נוסף ללמידה. אחד הדברים החשובים בלמידת חוץ הוא הבנת ההקשר הגיאוגרפי.

לא מספיק לומר שהעיר נמצאת בצומת דרכים מרכזית אלא גם לראות ולהבין את זה. בדרך כלל אנחנו משתדלים להגיע לנקודת תצפית משמעותית אבל לא תמיד זה מתאפשר. הסיור הווירטואלי מאפשר להבין טוב יותר את המרחב הגיאוגרפי ומכאן שגם את ההיסטוריה.

האתגר הקשה ביותר הוא כמובן 'חוויית הטיול'. האיכות של הקורס באה לידי ביטוי בשיחות באוטובוס בארוחות המשותפות בצעידה יחדיו בשבילים. כל זה לא קיים מול מסך המחשב. למרות זאת, אנחנו משתדלים מאד לשוות אופי 'פחות רשמי' לקורס. קצת יותר בדיחות, לפעמים עוצרים לשתיה, ועל המאחרים להיכנס לזום מאיימים שבפעם הבאה הנהג ייסע בלעדיהם. באופן די מפתיע הדברים הקטנים הללו, הצליחו לייצר אווירת לימוד נעימה, פחות מעונבת ורשמית. מידי פעם אנו קוטעים את רצף השיעור כדי לספר אנקדוטות מהצבא, מתנועת הנוער וסתם מהחיים 'כמו בטיול' אמיתי. ועדיין אני מתגעגע לשמש הקופחת, לרגליים המאומצות ולזיעה הניגרת. מקווים מאד שנוכל להתראות בשבילים בקרוב.

סיורים
כנסים
ועסקים

מבט החוצה בהוראת התנ"ך

ד"ר יהודה טרופר

במהלך חופשת הקיץ, באוגוסט, התגעגעתי לתלמידיי. ביקשתי מהם לגשת לחדר האישי שלהם (תודות לחופשה) ולשתף בחפץ אישי מתוך חדרם. אחת התלמידות פתחה את המצלמה והראתה כי בחדרה מונח סטטוסקופ. מיד נשאלה: "מה עושה סטטוסקופ בחדרך?" התלמידה ציינה כי חפץ זה מזכיר לה את חלומה להיות רופאה ולכן היא משקיעה ב-5 יחידות לימוד במתמטיקה. מיד התפתח שיח בין התלמידים על מקצועות והשכר שלהם, בין היתר על מקצוע הרפואה ושכרם הנמוך של הרופאים. התלמידה הפתיעה כי החלום נובע מתוך צורך רגשי: אביה נפטר בלי שיכלה לבוא לעזרתו. חלומה נובע מהשאיפה לעזור לאנשים. שקט של רגשות השתרר בכיתה.

בהוראת תנ"ך וחינוך במכללה אני עוסק בחינוך הדתי, וברצוני לשתף בשני סיפורים בהם יש מבט החוצה, מבט שיש בו לימוד חשוב עבורי.

בחנוכה האחרון נערך באוניברסיטת חיפה כנס של החוג למקרא שנושאו היה "הסיפור המקראי". הרציתי בכנס על דילמה חינוכית בהוראת הסיפור המקראי - כיצד ללמד את דמויות האבות במקרים בהם הם חטאו?
דילמה זו מעסיקה מאד את החינוך הדתי, בו כהנחת יסוד רואים בדמויות האבות מקור להשראה, ועולה השאלה האם וכיצד יתכן שדמות מעוררת השראה אכן חטאה.
בהרצאתי, הצגתי מודל חשיבה מסויים סביב שאלה זו וכמה כיווני התמודדות שקיימים בחינוך הממלכתי דתי.
מלכתחילה חשבתי שמכיוון שרוב הקהל המשתתף בכנס הם אנשי מחקר אקדמי או אנשי חינוך ממוסדות ממלכתיים, הרי שההרצאה תהיה עבורם מבט מבחוץ על התמודדות החברה הדתית עם הדילמה, אבל לא חשבתי שהדילמה כשלעצמה מעסיקה את הציבור החילוני. להפתעתי הרבה התברר לי שדילמה זו מעסיקה מאד מורים בבתי ספר ממלכתיים. השאלות שנשאלתי עם תום ההרצאה והדיונים במסדרון על כוס קפה, האירו את עיני בנוגע לעשייה החינוכית סביב הוראת תנ"ך במגזר הממלכתי.
שמחתי מאד שמורים רבים, שאינם שומרי תורה ומצוות, רואים בתנ"ך מקור מעורר השראה גם אם אינו מקור סמכותי, והם רוצים לראות בדמויות החיוביות דמויות מופת. התחדד לי עד כמה אנשים בעלי גישות שונות מאד, קוראים את התנ"ך כנמענים של התנ"ך וכספר בעל משמעות קיומית עבורם, למרות שמבחינתם התנ"ך אינו בעל מטען דתי.

בהקשר אחר לחלוטין, פנתה אלי אשה שעורכת מחקר על גישות להוראת האבולוציה וביקשה לראיין אותי ולהציג בפניה גישות בציבור הדתי לשאלה זו. כמובן שנעניתי בחיוב, ולמרות שאני הייתי המרואיין הרי שהראיון מרתק עבורי. תוך כדי ראיון התברר לי שהמחקר נעשה לא רק על המבט הדתי היהודי, אלא גם על תפיסות עולם נוצריות ומוסלמיות לשאלה זו של הסתירה בין תאור הבריאה בספר בראשית לבין התפיסה המדעית של הבריאה. יש לי הכרות מסויימת עם הגישות הנוצריות בעניין זה, אולם התחדשו לי דברים מעניינים על הגישות המוסלמיות לסתירה זו שבין דת ומדע.

שתי שאלות אלו, היחס הראוי לדמויות האבות, והיחס שבין דת ומדע בנוגע לבריאה, הן שאלות שמסתבר שמעסיקות רבים, הן בעולם היהודי הדתי, הן בעולם החילוני והן בעולם הדתי האוניברסאלי.
המבט החוצה, מעשיר, מפרה, מחדד את החשיבה, הוא מאפשר למצוא את הדומה וגם את השונה.

רגעים
של נחת

תכנית התיגבור לסטודנטיות יוצאות אתיופיה בתקופת הקורונה

רחל שי

בתקופת הקורונה, ליוויתי שתי סטודנטיות המתמחות במתמטיקה.
תחום התמיכה התמקד בשני מישורים:
א. ליווי ההבנה שלהן בקריאת מאמרים(לפי דרישות של שני קורסים).
ב. ליווי ההדרכה הפדגוגית שלהן, בבניית רצף לימודי של שלושה שיעורים בהוראה- בנושא שנבחר ע"י המדריכה הפדגוגית של כל אחת מהן.
הליווי נערך בשיחות טלפון.הזום לא היה יעיל וגם לא הסקייפ, מאחר שהן היו צריכות לראות את המחשב מול עיניהן, אם זה המאמר, או מטלות הפרויקט. לקראת כל מפגש טלפוני, הן התבקשו להתחיל בעצמן, ולהמשיך לדון בתשובותיהן בטלפון. התהליכים היו מאוד מעניינים.

בהבנת המאמרים, הרגשתי את משמעות תהליכי התיווך שלי. שתיהן היו זקוקות מאוד להשלמת ידע בהבנה המטה-קוגניטיבית של המתמטיקה.
תהליכי החשיבה של שתיהן, מאוד בלטו בשיחות.
לא היתה לנו מגבלת זמן, והחויה היתה מעשירה ונעימה באופן הדדי.
(גם הציונים שהן קבלו שמחו אותן מאוד).למרות שבקורס אחד, היה הבדל בציונים בין השתיים, לאותה הנחייה עצמה שכן, בסופו של דבר הן ענו בשפה שלהן ובהתאם להבנה ולתובנות האישיות שצמחו.

בתחום ההנחייה הפדגוגית, היה קשה יותר ליצור את האינטגרציה בין החומרים הרבים בטלפון. לזכותן ייאמר, כי שתיהן ידעו למצוא בעצמן את האתרים הקשורים לספרי הלימוד ולחמרי ההעשרה, ולשלוח אלי לקראת כל מפגש.

אני מצאתי את תפקידי, בעיקר- בתיווך לחיבור לאינטואיציות שלהן ולשיקולי הדעת. לתהליכי הניתוח בחשיבה, לעקרונות הפדגוגיים שעשויים לשמש כעקרונות מכוונים.

אחת הסטודנטיות השתתפה השנה בקורס שלימדתי: הוראה מותאמת בחשבון. היה לי נוח יותר לכוון אותה, בהתייחס לשפה המשותפת שנבנתה בקורס. התרגשתי מאוד מהתובנות שצמחו אצלה בתהליך בניית הפרויקט. גם אני עצמי התעשרתי מהתהליך.

הביטוי **"מכל תלמידי השכלתי"**, היה אמיתי וחווייתי גם עבורי.
עבודתנו עדין לא הסתימה.
אשמח להיות שם בשבילן ככל שיידרש.

מבט להתפתחות אישית - מקצועית

הסטודנטית פרנוס גברי

במפגש מסכם של ראשי תכנית ההכשרה ליוצאי אתיופיה (תכנית תספ"ה) השתתפה הסטודנטית פרנוס גברי ותיארה בפני המשתתפים את תהליך התפתחותה האישית-מקצועית בליווי משותף של צוות הגיל הרך וצוות המנחות בתכנית יוצאי אתיופיה במכללה.
פרנוס אמרה: השנה אני מסיימת את לימודי במכללת שאנן. אני עובדת כבר שנתיים כמובילה בצהרונים ומחליפה גננות.

בחרתי ללמוד במכללת שאנן מכמה סיבות: תמיד רציתי להיות גננת וחיפשתי מקום טוב ללמוד שתואם את ההשקפה הדתית שלי.
חברה טובה המליצה לי על המקום וציינה שהוא הוא הכי טוב כשנכנסתי באמת נוכחתי לראות שכך היה. מכללת שאנן היא מקום טוב ללמוד בו הוראה.
בשנה השנייה ללימודים נחשפתי לאתגרים מורכבים בלימודים והיה לי מאד קשה בעבודה המעשית. הביטחון העצמי שלי היה נמוך וצוות הגיל הרך החליט שאני צריכה לטובתי עוד שנה בעבודה המעשית. בתחילה ההחלטה לא הייתה נעימה והיה לי קשה לקבל אותה אבל הסבירו לי למה כדאי לי ולמה אני צריכה .הבנתי שזה רק לטובתי .
המכללה השקיעה המון כדי שאתקדם ואצליח. הצמידו לי בהתנסות המעשית גננת ותיקה בשם יהודית קרוואני שהדריכה אותי ממש בשטח. זו מבחינתי היתה מתנה גדולה לקבל הדרכה צמודה המלווה בחום ,הכלה, הבנה והארה של הדברים שאני צריכה לשפר ובדברים שאני טובה.
בנוסף, זכיתי לליווי של צוות המנחות של יוצאי אתיופיה בימי רביעי שהם פלוס פלוס מבחינתי. השיעורים הפרטיים קידמו אותי מאוד מבחינה פדגוגית ורגשית. עבדנו על הכנת מערכי שיעורים. למדתי איך לכתוב מערך שיעור ברור ולפי שלבים נכונים בהתאמה לילדי הגן מבחינה התפתחותית. איך לפתח חשיבה מעמיקה ולאתגר את הילדים. עבדתי על עמידה מול קהל הילדים בדרך חוייתית ומהנה ועל קריאה מלהיבה. צוות הגיל הרך ליווה אותי והיתה מעטפת משותפת של תמיכה שכללה גם את הגננות מאמנות והמכשירות.
אני רוצה לומר שהמכללה והתוכנית תספ"ה עטפו אותי, תמכו בי והאמינו שאצליח וזה לא מובן מאליו ואני מודה על כך.

כיום אני מרגישה שאני פרנוס אחרת- עם ביטחון עצמי! מכירה את היכולות שלי כגננת ומעזה לעשות מגוון פעילויות עם הילדים! פעם הייתי חוששת מאתגרים והיום אני אוהבת אתגרים ונהנית מהם. השאיפה שלי היא גם ללמוד לתואר שני.

מבט של מנהלת בית ספר על עבודתה החינוכית של סטודנטית במסגרת הסטאז'

י.ש מנהלת בית ספר

ברצוני לשתף את צוות המכללה בחווית המפגש שלי כמנהלת בי"ס עם בחורה צעירה, מתמחה - אחת הטובות והמצוינות שפגשתי.
הצעתי לט. במהלך הקיץ לקבל לידיה בנובמבר את חדר התקשוב בשל יציאת המורה לחופשת לידה. הוראה בחדר התקשוב בבית ספרנו הינה מאתגרת ביותר ודורשת ריבוי מיומנויות ומשימות מול קבוצה גדולה של תלמידים, כמו גם היכרות עם כל כיתות ביה"ס הנכנסות לחדר התקשוב ובניית תוכנית לימודים שנתית מותאמת.

כמורה מתמחה, ט.יכלה לסרב ולומר שאינה בקיאה במיומנויות מחשב ומעדיפה ללמד בכיתה מקצוע כלשהו (ובצדק, זה הרבה יותר קל).
אך ט. אמרה שמוכנה לקחת על עצמה את האתגר.
עוד בטרם הגיע חודש נובמבר, נאלצתי למצוא באופן מידי מהיום למחר מחנכת כיתה, לאחר שהמחנכת נפגעה בתאונת דרכים. באמצע חודש ספטמבר, שבועיים לאחר תחילת השנה פניתי לט. וביקשתי ממנה לקבל את חינוך הכיתה. היא הסכימה מייד.

ט. נכנסה לחנך כיתה ט בנות, כיתה מורכבת וקשה הכוללת בנות עם ASD וקשיים רגשיים. חלקן חדשות במסגרת החנ"מ.
היא התחברה מידית לכיתה, יצרה קשר מצוין עם הבנות והוריהם ותפקדה כמחנכת לכל דבר.
מיותר לציין שלתחילת שנה הקשיים האופיניים: קושי בהסתגלות של תלמידים חדשים, קושי בגיבוש כיתה, בהכרות עם הקשיים של התלמידים ועוד.
את כולם צלחה ט. בצורה מעוררת השתאות. היא היוותה לבנות משענת ולהורים תמיכה. פתרה בצורה אנטליגנטית סכסוכים בין הבנות והקנתה בכיתה הרגלי למידה והתנהגות מקובלים.
גם בתחום הפדגוגי ט. עשתה בכיתה עבודת הוראה משמעותית. נכנסתי לצפות בה מספר פעמים בשיעורים שונים. ראיתי שיעורים מושקעים, עם מטרות ברורות ודרכי העברה מגוונות הכוללת גם מיומנויות המאה ה 21. היו שיעורים מרתקים.

כמחנכת, ט. לימדה מתימטיקה, עברית, היסטוריה ועוד.
בנובמבר היא נקראה אל הדגל- חדר התקשוב.
אין מילים לתאר את העבודה הפדגוגית ש-ט. עושה בחדר זה עם התלמידים. היא בנתה בשיתוף המחנכת של כל כיתה תוכנית עבודה שנתית בהתאם לחומר הנלמד בכיתה. כמספר הכיתות (9 כיתות) כך מספר הפרויקטים. פתחה לכל התלמידים ג'ימייל והיא שולחת להם את המשימות הלימודיות לשם.

נסו לתאר לעצמכם מה זה לתלמיד בעל צרכים מיוחדים לפתוח את המייל שלו וששם תחכה לו משימה מהמורה? אין מעצים מזה!!!
התלמידים נהנים מצד אחד ומאותגרים מצד שני.
ט. לא מוותרת להם ודורשת מהם תוצרים ברמה גבוהה.

היא גם מקפידה לשלוח לכל תלמיד משוב לתיבת הדואר שלו על ביצוע המשימה.
ט. שופעת רעיונות הן בתחום מיומנויות המחשב והן בתחום הפדגוגי והיא עושה שילוב נפלא בין שניהם. כך התוודעתי לשיעור ב"שבוע השפה העברית".
ט. הכינה שיעור מתוקשב שבו התלמידים היו צריכים לנתח שיר הכולל מילים בלועזית ועברית. היו משימות הבנה ובנוסף התלמידים היו צריכים להפגין ידע במיומנויות מחשב.

ט. לוקחת חלק בכל האירועים הבית ספרים, היא זו שהכינה את אירוע ט"ו בשבט, היא זו שהעבירה לתלמידים שיעורים בשבוע המוגנות ברשת, היא זו שכתבה הערכות מרגשות וערכיות לכל התלמידים בתעודות וגם הכינה פעילות בית ספרית מתוקשבת ליום העצמאות.
ט. אהובה הן על התלמידים והן על הצוות.
תפקודה כמורה ומחנכת בישראל מרגש ומפעים!

"סיפורה של טיפה"

סרטון דיוקן עצמי בסיום הלימודים

הפסטורנטית טליה כפרי

https://www.youtube.com/watch?v=CfIgLawDyXs

מעולם בית מדרש הנשים "אליה"

אפרת בומגרין הכהן

מי שהציץ בימי שני בבוקר, מבעד לחדר 405 במכללת שאנן- היה יכול לראות את מדרשת אליה: בית מדרש ייחודי, לנשים בעלות ניסיון חיים, שפועל במכללה מזה שנים רבות.
אם היה המציץ בדלת מקשיב לשיח הלימוד - היה יכול לחוש מעט מהעושר וחכמת החיים שאפיינו את מעגל הנשים במדרשת אליה.

שעות הבוקר בימי שני; דפי מקורות בשולחנות הלומדות, וכיבוד ביתי בשולחן צידי; ריח של מפגש אוהב, ומשב-רוח של סקרנות ללימוד - ואז הגיעה הקורונה.
נשות המדרשה ניצבו בחזית סיכון ההידבקות והנחיות ההסתגרות.

במקום מפגש - נגזר ריחוק;
חיבוק חם, עיניים קרובות ואוכל משותף - נדמו כזיכרון מעולם אחר;
והשיח החי - נקטע באיבו.

אנשים עם ניסיון חיים היו מהראשונים לגזירות הבידוד. כך, גם, המעבר לעולם מקוון עשוי להיות אתגר נוסף.
מקומות הוראה רבים עברו לתוכנת זום, אולם נשות המדרשה לא רצו בכך.
קבוצת הוואטסאפ המשיכה להיות פעילה, ושאלת המשכו של הלימוד התהליכי - נותרה להדהד זמן-מה: לב-לבו של הלימוד היה המפגש החי.
כיצד ניתן להמשיכו במציאות החדשה?
הגיע פסח, וכוחות היציאה ממצרים - סייעו גם במדרשה: פתחנו סדרת שיעורים בזום.

נשים רבות צלחו את האתגר הטכנולוגי, ובחרו להמשיך להקדיש יום קבוע לעולמן הרוחני.
בלי כיבוד, חיבוק וירטואלי המיר את המפגש הפיזי. קבצים, שיתופי מסך ותנ"ך מהבית - מילאו מקומם של צילומי המקורות.
אבל שיח הלימוד נותר חי ונוגע, והתורה המשיכה ללוות אותנו, כתורת חיים.
הרב צוריאל מאיר והילה יפרח - המשיכו את סדרות השיעורים שנפתחו טרם המגפה.
בנוסף לשיעורים הקבועים - התקיימו בזום ימי עיון לקראת יום ירושלים, ולקראת חג מתן תורה.

מאז הר סיני - פעמים שניתנת התורה ללומדיה במסירה נוחה, ופעמים שצריכים לומדיה להתאמץ לקבלה.
נשות המדרשה מכריעות פעמים רבות - כי מוכנות הן להתאמץ עבור מסירת התורה. משבר הקורונה היה עוד חוליה בשרשרת מאמציהן המוערכים.

ב-15 ליוני, לאור הקלות הסגר, נפגשנו במכללה לסיום שנה חגיגי.
חדר 405 נמלא שוב בלימוד ושיח.
מבעד לאתגרי הקורונה, ולצער הריחוק, הרגשנו שאולי נותרה לנו מתנה בהזדמנות להעריך כך את עצם המפגש. ביכולת ליהנות כך מלימוד פשוט.

במשוב לשנה שחלפה, נשים התייחסו לאתגר ההוראה המקוונת:

1. *"הצטרפתי לצום, הרגשתי שעם אני בתוך עניין החיבוש של המציה. הרגשתי מטורה בעניני הלמידה מרחוק. זו היתה לי חוויה מעניינת".*

2. *היום בבית המדרש מעם הכרחי שבורי. מאותגר מחשבתית, רוחנית, מרחיב יצח ומטורר תאי ניכרון..*

3. *"נהניתי מאוד מהשיטורים בצום זו היתה התנסות חדשה"*

4. *"אני מאוד מתחברת לצום ולאספרויות, שהתוכנה מצמנת. השיטורים היו לי כמשב רוח רצון"*

5. *"כה חלק מאני הלימוד. "בלבן" לכל השבוע"*

עברנו בבית המדרש שנה מאתגרת, ייחודית, אחרת.
אבל הקורונה והשלכותיה היו רק חלק מהסיפור של השנה.
לפניה, היו לנו בבית המדרש ימי לימוד מעניינים ותהליכיים, ימי עיון מרתקים, סיורים מיוחדים. לאחריה היה לנו מפגש סיום מרגש. ובמהלכה - היתה לנו התמודדות מגדלת.

תודה למלמדים בשנה זו במדרשה: הרב עמיר ברגר, הרב צוריאל מאיר, הרב יגאל פסו, הרב ניר ויינברג, ד"ר דוד שניאור, הילה יפרח, מרים שיפרוביץ ועוד.

ברגעי סיום שנה ייחודית זו, נדמה שהרווחנו בה גם מפגשים יקרים פנים אל פנים, וגם יכולת התמודדות עם שינויי המציאות.
נשלח בריאות וכוחות גוף ונפש לכל הזקוקים. ולנשות המדרשה היקרות את הפסוק -

"וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים"

(משלי ט יא)

מפרי
עמנו

אספת דיירים/ ניצה דורי

בשני בניינים רבי-קומות התקיימה אספת דיירים
באותה שעה.
בבניין א':
נא לא לדרוך על הדשא.
נא לא לזרוק שקיות אשפה ליד הפח.
נא לא להרעיש.
נא לא לשרוט את המעלית עם האופניים.
נא לשלם לועד הבית.
בבניין ב':
תודה על העוגה לקבלת פנים לדייר החדש.
תודה על הארוחה החמה לשכנה היולדת.
תודה לשכן שמוציא כוס מים למנקה.
תודה על ההסכמה למעלית שבת.
תודה לכל מי שאיכפת.

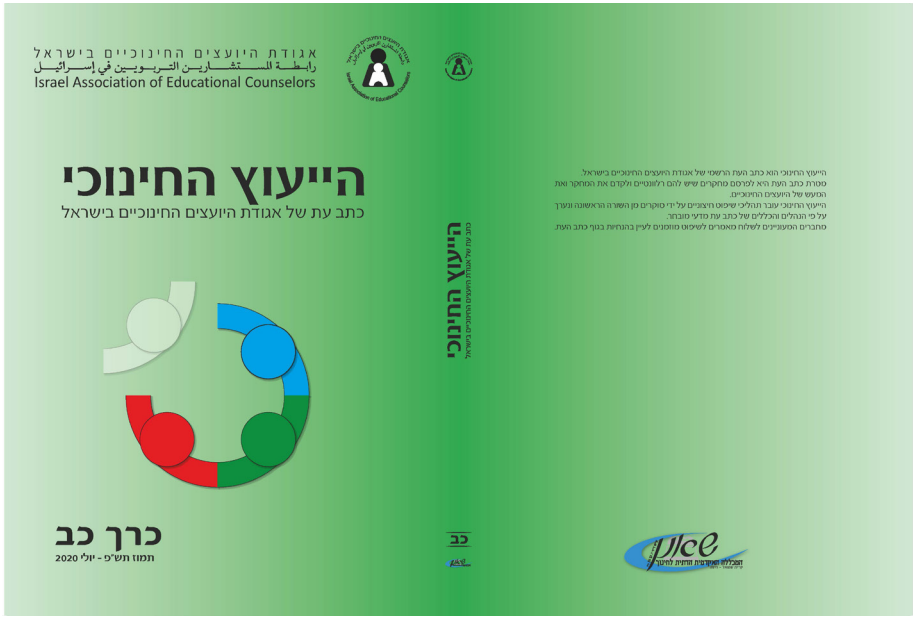
ההיפך מחילוק/ ניצה דורי

מקובל לחשוב ש
ההיפך מחיבור זה חיסור
ואני אומרת
שההיפך מחילוק זה חיבור.
במחלוקת,
כשאנו חלוקים
ומסתדרים בשתי קבוצות
של בעד ונגד,
הדבר היחיד שיכול לאחד
את הקבוצות -
הוא החיבור.
ומכאן שההיפך מחיסור, חסרון,
אינו חיבור.
אלא שלם או שלמות.
ואולי איני מבינה חשבון פשוט.

בהיותך במטבח/ ניצה דורי

בהיותך במטבח תמיד יעלו
בזכרונך דורות דורות
של נשים
לפנייך.
שסגרו דלתו של תנור,
שהרימו מכסה סיר
שטעמו תבשיל
מבעבע.
ותְזמנו לכבות תנור דולק
וסיר על כיריים
שלא יוקדחו
בחומם.
שלשו בצק בכפות הידיים
התפיחו, רדדו ויצרו
מכדורי בצק
עגולים.
ששאלו משכנות, רשמו וניסו
והוסיפו קצת משלהן
והתענגו על
הטעם.
ששמרו מתכוני סבתא ואֵם
ולא העזו לשנות
בניסיון לשחזר
ילדוּת.
ואת? שפע מוצרים לפנייך
שקועה במיון ובתכנון
ונזכרת במחסור
העבר.

עלי ספר

הייעוץ החינוכי
כתב העת של אגודת היועצים החינוכיים בישראל/ כרך כב

סוגיות בנוסח המקרא ובפרשנותו:

אסופת מאמריו של פרופ׳ ישעיהו מאורי שיצאו לאור במקומות ובזמנים שונים.

המאמרים שבספר מחולקים לשלושה מדורים:
המדור הראשון עוסק במסורת הנוסח ומדרשי חז״ל
המדור השני עוסק בדרכי הפרשנות של רש״י על שלל פרשניו
ובמדור השלישי יש דינוים בדרכי הפרשנות של חכמים אחרים.

דבר אגודת הסטודנטים

איזו שנה היתה לנו!
אגודה חדשה, רוח חדשה והמון מוטיבציה לעשות.

התחלנו לפעול עוד לפני פתיחת הסמסטר. בקורסים המרוכזים, הועמדו למען הסטודנטים עמדות קפה ומאפה בחינם.

פתחנו את הסמסטר בהפנינג עם דוכני מזון בחינם, דוכני מכירות, מגנטים וחלוקת תיקים חגיגית במימון משותף עם המכללה.
ערכנו פגישת היכרות בפתיחת הסמסטר עם הנהלת המכללה, הגב׳ מיכל בלאו והרב הראל שפירא בה עלו נושאים שונים ובעיקר רצון לשיתוף פעולה מיטבי למען רווחת הסטודנטים.
ערכנו בוקר סרט לקורסים אשר נרשמו מראש. הוקרן הסרט "מורה לחיים" והסטודנטים קיבלו פופקורן, פחית ומבחר עוגות בחינם.

בראש חודש כסליו, הפעלנו הפסקה פעילה עם דוכני מזון מסובסדים ע"י האגודה בשיתוף עם קפיטריית המכללה בהנהלת שגיא.
חילקנו סופגניות מפנקות לכבוד חג החנוכה והתרגשו יחד עם קמפוס הבנים בטקס סיום הש"ס החגיגי והפתעת אליעזר, שומר המכללה.
בסוף הסמסטר, ערכנו הפנינג מהנה עם דוכני מזון בחינם, דוכני מכירות, שולחנות משחק, טורניר קטאן, מגנטים ואווירה טובה.

ואז הגיעה הקורונה ושיבשה לנו את הכל. את השגרה, ההרגלים וההתנהלות שלנו מכל הבחינות. חוסר הודאות לא פסח על אף אחד.
לאורך כל המשבר היינו אוזן קשבת לצרכי הסטודנטים, דאגנו לעדכן ולהרגיע בהתאם להנחיות ההנהלה.

אנו רוצים להודות לכל צוות המכללה על הזמינות, הגמישות והאכפתיות לסטודנטים ברגעי המשבר. הייתם לאוזן קשבת, מכילה, תומכת ותמיד בחיוך.

תודה לכם!
במהלך השנה אגודת הסטודנטים הקפידה לפעול למען רווחת הסטודנטים ולהעלות נושאים ובקשות אשר צפו מהשטח.

כאן המקום להודות להנהלת המכללה, אשר ברוב המקרים נענתה לבקשותינו מתוך נכונות להקל ולתת מענה לצרכי הסטודנטים.
רצינו להודות גם לבנות המרפ"ד ובראשם הגב׳ תמי יהושוע על העזרה הרבה במהלך השנה, היצירתיות וההשקעה בכל פרט.
וכמובן, אנחנו רוצים להודות לכל המרצים אשר לקחו חלק בפעילות האגודה, ראו בה פעילות חשובה ומשמעותית למכללה.

נשמח לראות מרצים נוספים לוקחים חלק, נהנים ופועלים לרווחת הסטודנטים יחד איתנו!

מלת סיום

סגל יקר,

פעמים רבות כאשר אנו שואלים את "בקני השבע" איך היה פעם, הם מספרים שלג צריף או אוהל בחול, ואיך היה מחסור, שוני ורעב, ולא היו מים צוראים ושוב ושוב משברים. אבל הם מספרים בעת בחיוך, בנוסטלגיה, בגאווה. מדוע?

כי כאשר יש משבר אנשים מתאגפים, מלוכדים, מאוחדים. לתחושה הצאת הם מתגאגאים. לתחושת השויון הצאת שהיתה בין אנשים שלכולם אין. ובכל צאת היתה שצרה הדדית ופתחי אוהל פתוחים וסולידריות והצדהות.

צה מה שחסר היום.

באה הקורונה ואילצה אותנו לחצור לתחושת השרבות, האחריות, השצרה ההדדית, הסולידריות וההצדהות.

הקורונה לא הבחינה בין מרצה לבין סטודנט. כולם היו בביזוד, כולם ספגו מאותן השבלות ומאותם קשיים.

מה נאמר לסיום? ***עשינו צאת, ועשינו צאת כאן שבולים!***

מאחלות לכם חופשת קיץ פוריה, מהנה, מבריאה ומושילה!

שלכם ובשבילכם,

טלי וניבה

רצ"ב ברכת ההנהלה שנשלחה לכולכם עם סיום השנה.
העלון משקף גם הוא את תנופת העשייה בכל התחומים!

בס"ד

כ"ט בסיון, תש"פ | 21.6.2020

"שתי לידות הן לאדם:
אחת בעל כרחו ואחת מדעתו, אחת על ידי אחרים ואחת על ידי עצמו.
ראשונה לקתה בחבלי לידה, שנייה נתברכה בחבלי יצירה.
ראשונה מאורע לשעתה, שנייה נמשכת כל ימי חייו של אדם.
ראשונה עיקרה לידת גוף, שנייה כולה לידת נשמה
ראשונה יציאתו מבטן אמו לאוויר העולם, שנייה התגלות מהותו ע"י תורה ומצוותיה."

(הרב בר שאול, מצווה ולב)

אנחנו סגל יקרים,

עם סיום שנת הלימודים המיוחדת שעברנו אנו מבקשים להודות לכל אחד ואחת מכם.

השנה בחרנו כיעד מרכזי את קידום העקרונות של למידה חדשנית בהכשרת מורים במכללה. האתגר שהצבנו היה לזמן לסטודנטים שלנו חווית למידה שתאפשר להם ללמד את התלמידים כפי שמתאים למאה ה-21. העלינו מספר סוגיות שהעסיקו אותנו וביניהן: איך מקדמים למידת עומק של סטודנטים/מורים בעתיד ונמנעים מהשטחת הידע? וכן האם וכיצד ניתן לקדם רצון ללמוד ולהתאמץ גם כאשר במוקד נמצאת למידה פעילה ואחריות של הסטודנטים ללמידה?

בסמסטר א התנסו מרצים רבים בתכנון של קורסים בהם ניסו לתת מענה ללמידה מסוג זה .בסוף הסמסטר קיימנו מפגש ראשון בזום בו נטלו חלק מרצים שבחרו להשתתף והתקיים שיח משותף ולמידה הדדית מההתנסויות שהתקיימו.
בנוסף, נפתח השנה המרכז לקידום איכות ההוראה שהציע בשיתוף עם מרכז הסימולציות סדנה בתחום של תקשורת אפקטיבית ללמידה ובה ניתנו לכל המרצים במכללה כלים להעשרת היכולת בתקשורת עם הסטודנטים בפרטים ובקבוצה. סדנה נוספת שהוביל המרכז עסקה בתחום של "ביצועי הבנה" בכלי ליישום הוראה לשם הבנה. בסדנה עסקנו בדרכי השימוש במשימות ובפעילויות למידה המקדמות את החשיבה של הסטודנטים ומעידות על רמת ההבנה שלהם.

פתחנו גם מסגרת של קהילה מקצועית לומדת של צוות ההדרכה הפדגוגית והמתודית והנושא שבחרנו ללמידה משותפת היה פרסונליזציה בחינוך-במכללה ובשדה. במסגרת זו התקיימו שני מפגשי פנים אל פנים בסמסטר א ומפגש שלישי בזום בסמסטר ב בהם עסקנו בהמשגת המושג פרסונליזציה ובמציאת דרכים ליישומו הן בקשר שלנו עם הסטודנטיות והן בקשר האישי שלהן עם תלמידיהן.

פתחנו את סמסטר ב בתנופת המשך ולאחר שני שיעורים נכנסנו לתקופה מאתגרת ובלתי צפויה עם פרוץ מגפת הקורונה. באופן מיידי נערכתם לשמירה על שגרת למידה מרחוק בכל הקורסים. למדתם תוך כדי תנועה ובזמן קצר מאוד את השימוש בטכנולוגיות הנדרשות, ניצלתם אותן בתבונה לטובת הפדגוגיה ובמגוון דרכים יצירתיות הפכתם את הלמידה למשמעותית ורלוונטית תוך שמירה על רמה אקדמית טובה. בנוסף סייעתם כמיטב יכולתכם בשמירת היציבות והביטחון הרגשי של הסטודנטיות והסטודנטיות במצב מורכב זה. הייתם זמינים לצרכים הייחודיים הפרסונליים ונתתם מענה מותאם וייחודי. התגובות של הסטודנטים שיקפו הן את הקשיים והמצוקות אך גם הרבה הכרת תודה על הליווי והסיוע של מרצים רבים.

צוות ההדרכה הפדגוגית והמתודית קיים קשר רצוף עם בתי הספר ונערך מתכונת של התנסות מעשית בלמידה מרחוק. הסטודנטיות והסטודנטים בהנחייתכם נרתמו למאמץ של ההתארגנות בבתי הספר והגנים וליוו אף הם את התלמידים בשיחות אישיות ובלמידה ואף סייעו במקרים רבים לצוות החינוכי בהטמעת השימוש בטכנולוגיה ועוד.

מרכז הסימולציות נערך להפעלה מרחוק והתקיימו מספר סימולציות מצוינות שהצליחו ליצור setting והתנסות רגשית גם מרחוק.
היה מרגש להתבונן בהזדמנויות הרבות לצמיחה ולימוד הן בקהילת מרצים והן עם הסטודנטים. כך היו יוזמות של לימוד משותף של מרצים וסטודנטים לפני פורים ולפני שבועות, פעילות ליום השואה, שיתוף אישי ציוני בסיפור עליה, פעילות אינטנסיבית בחוגים ובמסלולים כולל ישיבות צוותים וכן הייתם שותפים ללמידה שהתקיימה במסגרות חוצי מכללות כמו הלמידה בשבוע אקדמיה-קהילה. תקצר היריעה מלתאר את כל העשייה האקדמית והפדגוגית והיוזמות המרגשות.

הליווי והסיוע ההדדיים שמצאו את ביטויים במגוון קבוצות הווטסאפ שנוצרו ובסיפורים רבים שלא זכו לפרסום הוכיחו כי גם במצב חדש של "ריחוק חברתי" הצלחתם למצוא את הדרך ליצירת תחושת קרבה, עזרה הדדית ושייכות עם הרבה חום לב ונתינה.
גם השיווק, הפרסום והגיוס שהם הבסיס להמשך העשייה שלנו התנהלו באופן אינטנסיבי ויצירתי והיו להם תוצאות טובות.
כך מצאנו את עצמנו הופכים את אתגרי התקופה להזדמנויות להעמקת ההתנסות הלבה למעשה ביעדים אותם הצבנו מתחילת השנה ויעדים נוספים שעלו. הוכחנו לעצמנו ולסטודנטים שאנחנו אקדמיה מתקדמת וחדשנית בשילוב עם אקדמיה משפחתית רגישה וקשובה.

אנו מאמינים שההזדמנויות שנוצרו יהוו השראה להמשך חשיבה ויישום של פדגוגיה עדכנית ושל קשרים אישיים ומצמיחים עם הסטודנטים גם בתק' שגרה. ונמצא את הדרך לקדם רעיונות מעוררי השראה ללמידה וחינוך משמעותיים.

זו ההזדמנות הגדולה והיפה שלנו באנשי חינוך ואקדמיה!!!
על כל אלה ועוד שאו תודה מעומק הלב!!!

בהזדמנות זו, אנו מבקשים להודות לך פרופ' יחיאל פריש, על הובלה רגישה ומאפשרת בשנה זו בכלל ובתקופה המאתגרת בפרט. שוב הוכחת את הדאגה שלך לפרט, עובדי מכללה, מרצים וסטודנטים ואת הפתיחות ומתן המקום ליוזמות שעלו מהצוות ומהסטודנטים.
מאחלים לך החלמה מהירה וטובה!

בהערכה רבה
צוות ההנהלה